

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Företagsekonomiska institutionen

Värdering av materiella anläggningstillgångar vid övergången till IFRS

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning och Företagsanalys
Höstterminen 2003

Handledare: Marie Lumsden
Författare: Rebecka Olausson
Camilla Hjerpe

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, Ht 2003

Författare: Rebecka Olausson och Camilla Hjerpe

Handledare: Marie Lumsden

Titel: Värdering av materiella anläggningstillgångar vid övergången till IFRS

Bakgrund och problem: Harmonisering inom redovisningsområdet efterfrågas allt mer av kapitalmarknaden. Krav på jämförbarhet och enhetliga redovisningsprinciper ställs främst i noterade företags finansiella rapporter. Problemdiskussionen behandlar harmoniseringen inom EU där redovisning enligt IFRS normer kommer att krävas för noterade företag från och med 2005. Normerna ger alternativ vid värdering av tillgångar. Vi har valt att undersöka hur företag väljer att värdera materiella anläggningstillgångar vid införandet av IFRS. Finns det skillnader eller likheter mellan olika branscher i hur tillgångarna kommer att värderas? Motiv för värderingsbesluten och vilka som fattar dem undersöks också. Hur uppfattas redovisningsharmonisering och hur införs normerna är några andra frågor vi vill få besvarade.

Syfte: Syftet är att undersöka hur redovisningsharmonisering och införandet av IFRS uppfattas i rederi-, fastighets-, och skogsbranschen. Även hur företag kommer att värdera sina materiella tillgångar från och med 2005 samt om ett byte av redovisningsprincip är aktuell, hur bytet kommer att redovisas. Vidare vill vi analysera om det finns skillnader eller likheter mellan branscherna i hur normerna beträffande materiella tillgångar kommer att tillämpas gällande värderingsprincip och byte av redovisningsprincip. Informationen kommer att användas som en beskrivning av de frågor som uppkommer i och med skiftet av redovisningsnormer från svenska till IFRS. Uppsatsen syftar till att vara ett stöd till andra företag i samma situation. Det är ett aktuellt ämne och kan därför intressera många som sysslar med redovisning i en eller annan form.

Metod: Vi har valt att genomföra undersökningen med hjälp av en kvalitativ metod med vissa kvantitativa inslag. Undersökningen är deskriptiv med ett induktivt angreppssätt. Primärinformation samlades in via tre besöksintervjuer, en telefonintervju och två enkätundersökningar. Sekundärinformation har samlats in via lämpliga sökord och sökkkanaler.

Resultat och slutsatser: Generellt ansågs harmonisering som positiv. Att införa IFRS innebar dock vissa problem, till exempel merarbete. De flesta företag vi kontaktade har eller ska besluta om fortsatt värdering till anskaffningsvärde. Det var endast fastighetsföretagen som verkade villiga att värdera tillgångarna till verkligt värde. I nästan alla företag var beslutsfattandet föremål för styrelsen. Motiv för besluten varierade mellan företagen oftast det handlade om att värdering till anskaffningsvärde var enklare och billigare.

Förslag till fortsatt forskning: Intressant vore att undersöka om onoterade företag väljer att värdera materiella tillgångar till verkligt värde, som ett förslag anser att de ska få valmöjlighet att göra. Vi anser också att det kan vara intressant att avvakta några år och sedan göra en uppföljning utav denna undersökning. Detta skulle påvisa hur det har gått för de olika företagen och även se om normerna har förändrats till följd av problem som företagen stött på vid tillämpning. Slutligen föreslår vi att de i uppsatsen presenterade frågeställningarna undersökts även i andra typer av branscher. Det är möjligt att undersökningen skulle uppnå ett annat resultat.

Författarnas tack

Vi skulle vilja tacka de respondenter som vi har intervjuat under uppsatsens gång för deras tillmötesgående och vilja att ta emot oss eller besvara enkäter på så kort varsel. Leif Persson Rörvik Timber, Kristina Andersson SCA, Ivan Vedin Holmen paper, Stefan Lans AP Fastigheter, Anette Ekstrand Hufvudstaden och Claes Göran Waborg Stena AB.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Marie Lumsden vid Handelshögskolan i Göteborg för den stöttningen och de råd hon har gett oss under arbetets gång.

Göteborg januari 2004

Rebecka Olausson

Camilla Hjerpe

Innehållsförteckning:

SAMMANFATTNING

FÖRFATTARNAS TACK

1 INLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	2
1.3 SYFTE.....	3
1.4 DISPOSITION.....	3
2 METOD	4
2.1 METODVAL	4
2.2 DATAINSAMLINGSMETOD.....	4
2.2.1 Materialinsamling och tolkning av data	6
2.3 TILLFÖRLITLIGHET	7
2.4 KÄLLKRITIK	8
3 TEORETISK REFERENSRAM.....	9
3.1 HARMONISERING AV REDOVISNING	9
3.2 IASBS RAMVERK	11
3.3 TILGÅNGSVÄRDERING.....	13
3.4 INTERNATIONELLA REDOVISNINGSNORMER FRÅN IASB	15
3.4.1 IFRS 1	15
3.4.2 IAS 8 Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper	15
3.4.3 IAS 16 Materiella anläggningstillgångar	16
3.4.4 IAS 40 Förvaltningsfastigheter	17
3.4.5 IAS 41 Jord- och skogsbruk	17
3.5 SAMMANFATTNING	19
4 EMPIRI OCH ANALYS.....	20
4.1 INTERVJU MED REPRESENTANTER FRÅN SKOGSBRANSCHEN.....	20
4.1.1 Analys	23
4.2 INTERVJU MED REPRESENTANTER FRÅN FASTIGHETSBRANSCHEN	24
4.2.1 Analys	26
4.3 INTERVJU MED REPRESENTANT FRÅN REDERIBRANSCHEN.....	27
4.3.1 Analys	28
4.4 ANALYS AV LIKHETER OCH SKILLNADER MELLAN FÖRETAG OCH BRANSCHER	29
5 SLUTSATSER.....	33
5.1 SLUTSATSER.....	33
5.2 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	35
5.3 SLUTORD.....	35

KÄLLFÖRTECKNING

BILAGA 1

BILAGA 2

Figurförteckning:

Figur 1 ”Egenarbetad disposition”.....	3
Figur 2 ”Egen bearbetning för att sammanfatta IAS normer”.....	18

1 Inledning

Uppsatsens första kapitel börjar med att beskriva problemets bakgrund, denna mynnar ut i en problemdiskussion. Problemdiskussionen avslutas med att två frågeställningar samt att syftet med uppsatsen preciseras. Kapitlet avslutas med uppsatsens disposition.

1.1 Bakgrund

Harmoniseringen av redovisningsnormgivning inom Europeiska unionen (EU) har sett en dramatisk utveckling under senare år. De första stegen mot en harmonisering togs 1978 i och med införandet av det fjärde direktivet och 1983 antogs ytterligare ett direktiv på redovisningsområdet (nr 7). År 2000 publicerades EU:s Financial reporting strategy. Här uttalades EU-kommissionens avsikt att ålägga noterade bolag att tillämpa International Accounting Standards (IAS) i sin koncernredovisning. I mars 2002 godkände Europaparlamentet med klar majoritet förslaget om förordning om tillämpning av internationella redovisningsnormer, förordningen trädde i kraft den 4 juni 2002. Förordningen kräver att alla noterade bolag 2005 ska upprätta sin koncernredovisning enligt internationella redovisningsnormer. Medlemsstaterna får bestämma om denna krets ska utvidgas till att innefatta alla bolag, eller vissa bolagsgrupper, och om även årsredovisningar för enskilda bolag ska inkluderas.¹ Med internationella redovisningsnormer menas i det här fallet normer från International Accounting Standards board (IASB), vilka ger ut IAS och International Financial Reporting Standards (IFRS). År 2001 tog EU-kommissionen beslutet att anamma normer från IASB och det påföljande året togs samma beslut av Parlamentet och av Ministerrådet. När Ministerrådet fattar beslut gäller detta i alla medlemsländer som en förordning. Denna specifika förordning innehar nummer 1606/2003. Förordningen ska tillämpas av noterade koncernbolag inom EU från och med 1 januari, 2005. Svenska noterade bolag är därmed skyldiga att upprätta årsredovisning enligt IASB:s normer på koncernnivå från och med det datumet. Dagen för övergång från tidigare använda redovisningsnormer till IFRS närmar sig. Det märks inte minst på att frågor som berör införandet börjar diskuteras i branschtidningar som Balans där det bland annat finns en artikel som behandlar övergången till IASB:s normer speciellt till IFRS 1, "First-time Adoption of International Financial Reporting Standards" vilken publicerades i juni 2003. Kunskap om övergångsregler erhålls genom att studera IFRS 1. Normen tar bland annat upp att det åligger bolagen att upplysa om hur övergången påverkar dess redovisade finansiella ställning, resultat och kassaflöde. Hos bolag som ska följa förordningen är kunskapsbehovet stort eftersom de behöver upprätta en öppningsbalans per den 1 januari 2004 för att kunna redovisa jämförelsetal i kommande års årsredovisning. IFRS 1 innehåller en huvudregel och några undantagsregler vilket ger bolagen valfrihet att välja det alternativ som passar dem bäst.² Redovisningsrådets (RR) rekommendationer är inte alltid identiska med IAS. I de flesta rekommendationer finns en förteckning över de punkter där avvikelser finns. Därutöver har texter förkortats, vilket gör att anslutningen mellan RR och IAS ibland är svår att finna. Detta gäller speciellt de rekommendationer som RR gav ut under sina första år. IAS, eller snart IFRS, är kapitalmarknadsorienterade redovisningsnormer som innebär mer detaljerade upplysningar och större transparens. Ändrade redovisningsregler kan innebära revideringar i resultat och ändrade nyckeltal.³

---

¹ http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_europas_krav.html.

² S. Svenberg "Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards", Balans nr 10, 2003.

³ http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_konvertering.html.

1.2 Problemdiskussion

Inom en femårsperiod kommer företag i över 90 länder att följa IASB:s normer. Normerna kommer att tillämpas av många företag, bland annat inom EU. Kapitalmarknad i Europa ska bli integrerad och effektiv enligt EU. För att uppnå en fungerande kapitalmarknad krävs jämförbara årsredovisningar främst bland börsföretagen och därför behövs enhetliga regler.⁴ När det gäller normer från IASB är den nya normen IFRS 1 tänkt att vara ett stöd för företag att genomföra nödvändiga förändringar i redovisningen så att den uppfyller IASB:s krav. Normen vänder sig också till intressenter som vill få förståelse för den effekt som uppstår genom att nya normer appliceras av företag. IASB försöker via IFRS 1 tillfredsställa investerarens behov av jämförbar information över tiden.⁵ För att företag ska kunna hänvisa till att de använder IASB:s standarder krävs att de tillämpar alla IAS/IFRS. IFRS 1 vägleder i hur en fullständig övergång ska gå till.⁶ Enligt den måste företag förklara hur övergången till IASB:s normer påverkar deras redovisning.⁷ Huvudregeln är att normerna ska tillämpas retroaktivt men det finns även undantagsregler som anger att retroaktiv tillämpning är valfri när det gäller några normer (IAS 22 och IAS 16). Den sistnämnda normen gäller materiella anläggningstillgångar.⁸ Det finns en avsevärd skillnad när det gäller vissa punkter mellan IFRS och de nuvarande svenska normerna. En av skillnaderna är att normerna medför ett annorlunda värderingssätt av tillgångar och påverkar därmed balansräkning och/eller resultaträkning. IFRS normer påverkar bland annat pensionsskulder, finansiella instrument, förvaltningsfastigheter och skog som kan värderas annorlunda.⁹ IFRS 1 öppnar för utvägen att vid övergången till IASB:s normer värdera materiella tillgångar till verkligt värde i stället för till anskaffningsvärde. Det är möjligt genom att värdera tillgången till verkligt värde och använda detta som anskaffningsvärde vid tidpunkten för övergången.¹⁰ Andra normer angående materiella tillgångar (IAS 16, 36 och 40)¹¹ innehåller en alternativregel vilken medför att företag kan värdera tillgångarna till verkligt värde. Alternativet är tänkbart för bolag som verkar i branscher som rederi-, fastighets-, och skogsbranschen eftersom de har stora värden i materiella tillgångar. För närvarande baseras redovisningen i Sverige på historiska anskaffningsvärden, vilka anses vara objektiva. Samtliga transaktioner ska kunna värderas i svensk redovisning. Detta är inget problem när tillgångar värderas till anskaffningsvärde eftersom köpet i sig ger upphov till en transaktion. Verkligt värde är svårare att bevisa på objektiva sätt. Värdet kan beräknas genom bland annat nuvärde, återanskaffningsvärde och marknadsvärde. Dessa värden anses svårbegripliga men ger en mer rättvisande bild av den ekonomiska verkligheten.¹² Problemdiskussionen ger upphov till följande frågeställningar:

- Vilka uppfattningar om harmonisering mot internationella redovisningsnormer existerar i rederi-, fastighets-, och skogsbranschen? Vilka för- respektive nackdelar och problem finns med införandet av IFRS och hur kommer implementeringen att gå till?

⁴ L. Petersen, "EUs nya regler om redovisning skapar brådska" Svenska Dagbladet 2003-05-14.

⁵ www.iasb.org.uk.

⁶ S. Svenberg "Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards", Balans nr 10, 2003.

⁷ www.iasb.org.uk.

⁸ S. Svenberg "Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards", Balans nr 10, 2003.

⁹ L. Petersen, "EUs nya regler om redovisning skapar brådska" Svenska Dagbladet 2003-05-14.

¹⁰ S. Svenberg "Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards", Balans nr 10, 2003.

¹¹ Bilaga 1.

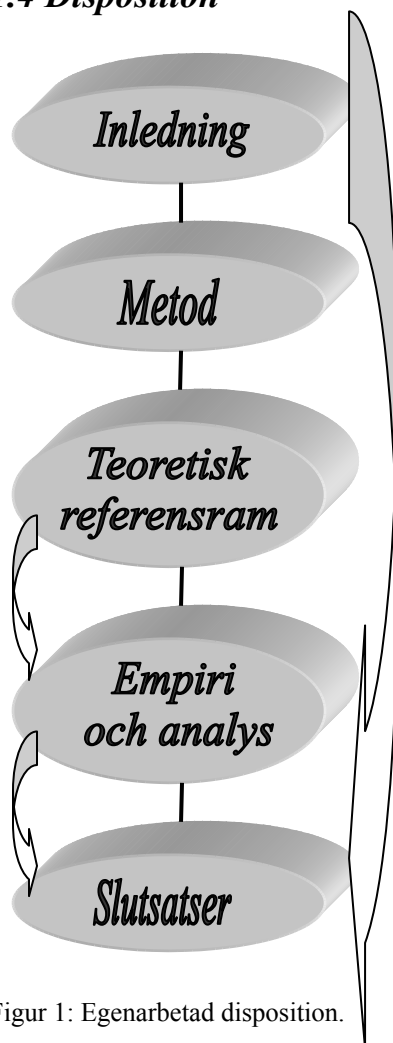
¹² P. Falkman, "Redovisningens reglering" s. 39 ff.

- Hur kommer företag i ovanstående branscher välja att värdera materiella tillgångar, hur motiveras valet och vilka personer är involverade i beslutsfattandet?
- Finns det skillnader eller likheter och i så fall vilka mellan företagen i de tre olika branscherna i hur de materiella tillgångarna kommer att värderas/redovisas och i hur ett eventuellt byte hanteras?

1.3 Syfte

Syftet är att undersöka hur redovisningsharmonisering och införandet av IFRS uppfattas i rederi-, fastighets-, och skogsbranschen. Även hur företag kommer att värdera sina materiella tillgångar från och med 2005 samt om ett byte av redovisningsprincip är aktuell, hur bytet kommer att redovisas. Vidare vill vi analysera om det finns skillnader eller likheter mellan branscherna i hur normerna beträffande materiella tillgångar kommer att tillämpas gällande värderingsprincip och byte av redovisningsprincip. Informationen kommer att användas som en beskrivning av de frågor som uppkommer i och med skiftet av redovisningsnormer från svenska till IFRS. Uppsatsen syftar till att vara ett stöd till andra företag i samma situation. Det är ett aktuellt ämne och kan därför intressera många som sysslar med redovisning i en eller annan form.

1.4 Disposition

Kapitel 1 Inledning

Beskriver uppsatsens bakgrund, problemdiskussion, syfte och disposition.

Kapitel 2 Metod

Tar upp uppsatsens tillvägagångssätt med metod, datainsamlingsmetod, tillförlitlighet och källkritik.

Kapitel 3 Teoretisk referensram

Beskriver harmonisering av redovisning, IASB:s ramverk, tillgångsvärdering och sammanfattningar av använda normer från IASB.

Kapitel 4 Empiri och analys

I kapitlet redovisas intervjuerna. Det innehåller även en analys av svaren som kopplas till teori. Kapitlet avslutas med en jämförelse mellan företag, branscher och teori.

Kapitel 5 Slutsatser

Besvarar de frågeställningar som finns i inledningen. Slutsatserna baseras på analysen. Kapitlet tar även upp förslag till fortsatt forskning inom området och slutord.

Figur 1: Egenarbetad disposition.

2 Metod

Detta kapitel beskriver vilka metoder vi har använt vid genomförandet av uppsatsen. Kapitlet tar upp datainsamlingsmetod, tillförlitlighet och källkritik, där en kritisk granskning av litteratur med mera utförs.

2.1 Metodval

Det finns två undersökningsmetoder att beakta, kvalitativ och kvantitativ. Fördelar med en kvalitativ metod är öppenheten, att hänsyn tas till detaljer och det unika hos individen. Metoden förespråkar också närhet och flexibilitet. Nackdelarna är att metoden är resurskrävande svårt att dra generella slutsatser. När det gäller den kvantitativa metoden är fördelarna att den är standardiserad och därmed lätt att behandla. Resultaten kan användas för att generalisera och den kvantitativa metoden har hög extern giltighet. Nackdelarna är att metoden uppfattas som ytlig och har låg intern giltighet.¹³ Utgångsläget för de kvalitativa metoderna är att varje fenomen består av en unik kombination av kvaliteter eller egenskaper. I den kvalitativa metodiken läggs vikt på att forskningsobjektet uppfattas som ett subjekt. Forskningsprocessen ses som en kommunikationsrelation, vilket betyder att forskaren deltar i en tvåvägskommunikation.¹⁴ Det finns olika kategorier av undersökningar. En av dem är deskriptiv undersökning som går ut på att beskriva. Beskrivningarna görs grundligt och detaljerat.¹⁵

I forskningssammanhang finns också två angreppssätt. Dessa är deduktion och induktion. Deduktion utgår från hypoteser medan induktion utgår från frågeställningar.¹⁶

I uppsatsen har vi försökt att tolka respondenternas uppfattning om hur materiella tillgångar värderas samt hur ett eventuellt byte av redovisningsprincip hanteras. Förståelse och djupare kunskap om de normer som finns och hur de kan tillämpas krävs för att utföra denna uppgift. I detta arbete är undersökningsansatsen kvalitativ. Uppsatsen handlar om att undersöka hur företag väljer att värdera materiella anläggningstillgångar. Det kan förekomma vissa kvantitativa inslag i kapitlet empiri och analys och slutsatser, bland annat eftersom viss generalisering görs utifrån respondenternas svar. Eftersom vi är ute efter att beskriva om hur företag väljer att värdera materiella tillgångar, till anskaffningsvärde eller verkligt värde och hur det eventuella bytet redovisas är undersökningen deskriptiv. Vi använder oss av frågeställningar och inte hypoteser, därför är angreppssättet induktivt. I detta angreppssätt är utgångspunkten verkligheten, och utifrån denna formuleras nya iakttagelser som med hjälp av en teoretisk referensram formar en analys.

2.2 Datainsamlingsmetod

Viktigt att tänka på vid insamlingen av primärinformation är att precisera vad man vill veta, hur informationen ska användas och av vem. Nästa steg är att ta reda på vilka och hur många enheter som ska undersökas.¹⁷ Urvalet som görs vid insamlingen av primärinformation bestäms bland annat av vilken typ av undersökning som ska utföras och vilka enheter som ska intervjuas. Första frågan att ta ställning till är om stickprov eller totalundersökning ska

¹³ D. I. Jacobsen, "Vad, när och hur", s. 142 ff.

¹⁴ H. Andersen, "Vetenskapsteori och metodlära" s. 70 f.

¹⁵ R. Patel m fl, "Forskningsmetodikens grunder" s. 10 f.

¹⁶ H. Andersen, "Vetenskapsteori och metodlära" s. 102

¹⁷ L. T. Eriksson m fl, "Att utreda forskare och rapportera" s. 85.

utföras.¹⁸ Det finns olika varianter av stickprov bland annat med urval som baseras på subjektivitet eller på slumpen. Subjektiva urval utförs genom att intervjuaren väljer ut de enheter som anses representativa för populationen.¹⁹

För att skildra verkligheten har vi samlat in primärinformation främst genom intervjuer. Intervjuerna utfördes antingen genom personliga intervjuer eller telefonintervjuer. Primärinformation samlades också in via enkäter. Vi har valt att göra stickprov med subjektiva urval till intervjuerna på grund av ekonomiska och praktiska skäl. Andra frågan var att bestämma vilka enheter som skulle intervjuas. Enheter som valdes ut till intervjuerna var representanter för företag med stora materiella tillgångar som skulle eller funderade på att börja redovisa enligt IASB:s redovisningsnormer. Vi valde att koncentrera oss på företag inom rederi-, skogs-, och fastighetsbranschen. Fem olika skogsbolag kontaktades. Dessa var Holmen paper, Rörvik Timber, Graninge, SCA Skog och Stora Enso. Av dem var tre (Holmen paper, Rörvik Timber och SCA Skog) positivt inställda till vidare samtal. Representanterna vi intervjuade för de tre skogsbolagen hade likvärdiga positioner i respektive företag. Kristina Andersson för SCA var koncernredovisningschef, Leif Persson för Rörvik Timber var ekonomichef för moderbolaget och Ivan Vedin för Holmen paper var ansvarig för funktionen redovisning och rapportering. Bland fastighetsbolagen kontaktades Hufvudstaden, Vasakronan, AP fastigheter, Wihlborgs Fastigheter, Wallenstam, Mandamus Fastigheter och Heba Fastigheter. Flera av de vi kontaktade ville tyvärr inte ställa upp på intervju eftersom de ansåg att de inte hade tid över till detta ändamål. De som var positivt inställda var Hufvudstaden och AP Fastigheter varav Hufvudstaden endast ställde upp på att besvara enkätfrågor. Representanten för AP Fastigheter var Stefan Lans. Han ansvarar för den interna och den externa redovisningen åt Göteborgskontoret. Hufvudstadens representant var Anette Ekstrand, redovisningschef. Till sist kontaktades två rederier. Dessa var Broströms och Stena AB. Stena AB:s representant var positiv till intervju och trots att företaget inte var noterat funderade de på att införa IASB:s normer 2007. Stenas representant i undersökningen var Clas Göran Waborg och han är ekonomichef på företaget. Broströms besvarade tyvärr inte våra försök till kontakt.

Genom att studera harmoniseringsforskning, IASB:s ramverk, tillgångsvärdering och berörda normer från IASB (sekundärinformation) har vi beskrivit hur bolag har möjlighet att värdera materiella anläggningstillgångar vid tillämpning av dessa nya normer. Processen med att efterforska sekundärinformation skedde via lämpliga sökord och var ett hjälpmedel för att nå uppsatsens syfte. Sökorden var harmonisering inom redovisningsområdet, materiella tillgångar, IASB, IFRS samt "redovisningsteori". Sökkanaler som användes för att hitta information var bibliotek, databaser som Göteborgs universitetsbiblioteks databas GUNDA och Internet. Litteraturen bestod av cirka åtta böcker inom metod- och datainsamlingsområdet. För att beskriva IASB:s ramverk och tillgångsvärdering användes cirka fyra referenser. När det gällde harmoniseringsavsnittet grundade det sig bland annat på tidigare forskning inom området. Ett antal litterära källor både från böcker och från tidsskrifter användes. Information från IASB:s hemsida användes till avsnittet om IASB:s ramverk och om internationella redovisningsnormer från IASB. För att sammanfatta de olika redovisningsnormerna hämtades information från en svensk översättning i EU:s officiella tidning.²⁰

¹⁸ I. Arbnor m fl, "Företagsekonomisk metodlära" s. 306.

¹⁹ Ibid s. 253 ff.

²⁰ Europeiska unionens officiella tidning, L261/362 SV 13.10.2003.

2.2.1 Materialinsamling och tolkning av data

Intervju är en muntlig kommunikation medan enkät är en skriftlig. Vid användning av enkäter är det vanligt att de sänds ut till ett större antal bolag. Båda formerna används för att illustrera nuläget och för att besvara frågor som inte kan besvaras med hjälp av litteraturen.²¹ Fördelen med besöksintervju är hög svarsfrekvens. Nackdelen med intervjuformen är att den är tidskrävande, respondenten kan också påverkas av våra åsikter, intervjuareffekt.²² Enkätformen är mindre tidskrävande och här används standardiserade frågor. Fördelen är att det inte förekommer påverkan från oss och att det är lätt att jämföra svaren. Nackdelen är den oftast låga svarsfrekvensen. Värt att tänka på vid utformning av enkäter är bland annat utseendet och frågorna samt storleken på enkäten.²³ Fördelarna med telefonintervjuer är begränsad tidsåtgång, hög svarsfrekvens och möjligheten att följa upp frågor. Nackdelarna är eventuell intervjuareffekt och att möjligheten att ställa komplicerade frågor går förlorad.²⁴ Frågorna kan vara ostrukturerade eller standardiserade. Beslutet när det gäller att använda ostrukturerade eller standardiserade frågor påverkas av flera faktorer. Att bara använda ostrukturerade frågor kan leda till att befintlig information utnyttjas mindre väl. Endast en kunnig intervjuare kan på ett bra sätt använda sig av enbart ostrukturerade frågor.²⁵

Vi önskade att utföra besöksintervjuer framför enkäter. Om detta inte var möjligt skulle telefonintervjuer förordas som ett alternativ. Som sista alternativ föreslogs enkäter. Tre företag tillät oss att komma på besöksintervju. De hörde till var sin bransch och var verksamma inom skogsverksamhet, fastigheter och rederier. Dessa var Rörvik Timber, AP Fastigheter och Stena AB. Båda författarna närvarade vid besöksintervjuerna vilket förhoppningsvis skulle göra att svaren uppfattades och tolkades på ett korrekt sätt. Författarna förde båda anteckningar under intervjuernas gång. Informationen från svaren sammanställde respektive författare var för sig för att inte påverkas av varandra. En telefonintervju genomfördes med Ivan Vedin för Holmen paper. Trots att vi föredrog besöks- eller telefonintervjuer var vi tvungna att acceptera enkätsvar från två företag på grund av att representanterna inte hade tid att ta emot besök. Dessa var SCA och Hufvudstaden.

Tidsåtgången för varje besöksintervju var cirka en timma och vid telefonintervju tjugo minuter. Besöksintervjun med Rörvik Timber utspelade sig på Rörviks huvudkontor i Jönköping, fredagen den 12 december 2003. Den pågick i drygt en timme. Respondenten var Leif Persson. Intervju med Kristina Andersson på SCA utfördes först via telefon och slutligen enkät 16 december, 2003. Stefan Lans på AP fastigheter besökte vi måndagen den 15 december 2003 på AP Fastigheters kontor i Göteborg. Intervjun varade cirka en timme. Besöksintervjun med Stena AB ägde rum tisdagen den 16 december 2003 på Stena AB i Göteborg och den varade cirka en timme. Respondentens namn var Claes Göran Waborg. En telefonintervju utfördes den 21 december 2003 med Ivan Vedin på Holmen paper. Intervjun tog cirka 20 minuter. Slutligen utfördes enkätundersökning med Anette Ekstrand på Hufvudstaden den 30 december 2003. Idealet var att utföra alla intervjuer på ett likvärdigt sätt men tyvärr var detta inte möjligt. Vi är dock medvetna om att svaren från intervjuerna inte alltid kan jämföras men de ger ändå en indikation på likheter och skillnader mellan företag och branscher. Intervjun inleddes med presentation av oss och av arbetet samt hur informationen skulle användas. Viktigt var att påpeka aktualiteten i arbetet och det allmänna intresset. Vi använde oss av antecknade frågor och således strukturerades intervjun bitvis i en

²¹ R. Ejvegård, "Vetenskaplig metod" s. 47 f.

²² Ibid s. 49 ff.

²³ Ibid s. 53.

²⁴ L. T. Eriksson m fl, "Att utreda, forska och rapportera" s. 87 ff.

²⁵ Ibid.

intervjuhandledning och guide.²⁶ Detta underlättade för en jämförelse av svaren mellan olika respondenter. Utgångspunkten var att få antecknade frågor besvarade dock uppkom även vissa ostrukturerade frågor under samtalens gång.

Den intervjuhandledning som utformades bestod av ett antal frågor där en diskussion kring dessa eftersträvades. Avsikten var att denna skulle täcka det som var mest väsentligt när det gällde att undersöka uppsatsens syfte. Tillsammans med intervjuhandledningen fanns också en intervjuguide som berörde normer, vilka togs upp i den teoretiska referensramen. Avsikten var att dessa skulle utgöra en grund för en eventuell vidare diskussion kring värdering av tillgångar samt byte av redovisningsprincip. Informationen som samlades in tolkades inte med hjälp av statistiska mått. Eftersom en kvalitativ undersökning skulle utföras användes inga numeriska förklaringar. Uppsatsen handlade snarare om att beskriva företagens ställningstagande till de nya redovisningsnormerna, hur tillgångarna värderades och om företagen skulle byta redovisningsprincip. För att reda ut begreppen och erhålla en förförståelse inför intervjuerna användes litteratur och normer inom redovisningsområdet. Denna hjälpte även oss att tolka svaren som gavs av respondenterna. Tolkningen finns i kapitlet empiri och analys där vi också gör jämförelser mellan företag och branscher.

2.3 Tillförlitlighet

När det gäller reliabilitet kan man skilja mellan intersubjektiv reliabilitet och intrasubjektiv reliabilitet. Med intersubjektiv reliabilitet menar man graden av överensstämmelse mellan olika forskares mätningar av samma fenomen. Med intrasubjektiv reliabilitet menar man graden av överensstämmelse mellan samma forskares olika mätningar av samma fenomen. Men även om undersökningens resultat har hög reliabilitet behöver de inte ha validitet, giltighet.²⁷ Ett av kraven för en tillförlitlig uppsats är reliabilitetskravet. För att det ska uppfyllas ställs frågan om undersökningen erhåller samma resultat om den utförs upprepade gånger. Kravet är svårt att uppfylla om undersökningen har en tolkande ansats.²⁸ Validitet är ett komplicerat begrepp, det är ett mått på om en viss fråga mäter eller beskriver vad man vill att den skall mäta eller beskriva. Om en fråga inte är reliabel saknar den också validitet. Bara för att reliabiliteten är hög behöver inte validiteten vara hög. En fråga kan ge samma eller nästan samma svar vid olika tillfällen men ändå inte mäta vad den är avsedd att mäta.²⁹ Två synvinklar av validitet finns: inre och yttre. Inre validitet handlar om huruvida det förekommer likhet mellan begreppet och dess mätbara definition. När det gäller yttre validitet ska verkligheten stämma överens med mätvärdet.³⁰ Viktigt att reflektera över vid validitet är vad måttet står för och därefter att det ska nyttjas konsekvent. Det bästa är att jämföra med annat mått, som avser mäta samma, om det finns att erhålla.³¹ De två traditionella kraven på tillförlitlighet är svåra att tillgodose därför finns det ett tredje att reflektera över. Det är kravet på representativitet. Tolkning medför subjektivitet och inte objektivitet. Det är inte ett större antal intervjuer eller enkäter som utförs utan ett fåtal och dessa är också mindre strukturerade.³²

Eftersom vi använde tolkning i uppsatsen var det problematiskt för oss att tillgodose reliabilitetskravet i vår uppsats. Vi använde oss mestadels av strukturerade frågor.

²⁶ Bilaga 2.

²⁷ H. Andersen, "Vetenskapsteori och metodlära" s. 90 ff.

²⁸ L. T. Eriksson m fl, "Att utreda forska och rapportera" s. 40.

²⁹ J. Bell, "Introduktion till forskningsmetodik" s. 90 ff.

³⁰ L. T. Eriksson m fl, "Att utreda forska och rapportera" s. 38 f.

³¹ R. Ejvegård, "Vetenskaplig metod" s. 73 ff.

³² Ibid s. 268 ff.

Konsekvensen av detta blev att om samma frågor användes kunde möjligen samma resultat erhållas igen. Alla frågor och svar skickades via mejl till respondenterna efter intervjutillfället för att de skulle få möjlighet att kontrollera och ändra feltolkningar med mera. Detta stärkte reliabiliteten i uppsatsen. Reliabilitet och validitet skulle dock kunna vara att redogöra för villkor som ställdes i undersökningen och låta andra bli medvetna om logiken med arbetet.³³ Frågorna har utarbetats för att kunna uppfattas på rätt sätt. Vi uteslöt inte möjligheten att använda ostrukturerade frågor för att tydliggöra om det behövdes. Både intervjuhandledningen och guiden granskades och godkändes av vår handledare innan intervjutillfällena uppkom. Detta för att uppnå en godtagbar validitet vilket betyder att frågorna beskrev det de var avsedda att beskriva.

2.4 Källkritik

Med källkritik menas att undersöka dokument genom att pröva validitet och reliabilitet, det vill säga mäter källan det som den är avsedd att mäta och inte innehåller regelmässiga fel. Frågan om den är väsentlig, relevant, för frågeställningen är även viktigt att ta hänsyn till. Källorna måste också värderas av författaren. Det finns tre källkritiska bedömningsgrunder. Dessa är följande:

- Samtidskrav, ju närmare beskrivna tidshändelser desto bättre.
- Tendenskritik, har berättaren några egna åsikter som genomsyrar berättelsen.
- Beroendekritik, varifrån kommer informationen – primärdata generellt bättre än sekundärdata. Det bör föreligga oberoendekrav på uppsatsen.³⁴

Vi använder både primärdata och sekundärdata vid informationsinhämtandet till uppsatsen. Primärinformationen består av material från intervjuer vilket gör att vi uppfyller samtidskravet. Oberoendekravet anser vi att vi uppfyller genom att vår uppsats inte är någon beställningsvara och det föreligger inte heller något visst önskemål om ett speciellt svar. När det anbelangar tendenskritiken är vi tvungna att känna till om informationen från respondenten är vinklad eller inte. Det är något vi får ta ställning till vid urvalet av dessa. Vi efterfrågar respondentens åsikter, dessa är subjektiva och kan även vara vinklade. Eftersom målet är att intervjua två till tre representanter från företag inom samma bransch och jämföra deras åsikter leder det till att vinklingen inte blir alltför betydelsefull. Den sekundära informationen består till största delen av normer utgivna av IASB. Vi anser att IASB:s normer uppfyller samtidskravet. Normerna vi använder är direktöversatta från de som är publicerade av IASB. Vi nyttjar också litteratur vars källor består av tidigare utgivna böcker eller dylikt. Genom att författarna till litteraturen använder sig av ett större antal referenser kommer både oberoendekravet och tendenskriteriet att vara tillgodosett. När det gäller samtidskriteriet kan en senare publicerad bok vara mer tillförlitlig än en tidigare genom att exempelvis ny forskning tillkommit inom området. Detta tar vi i beaktning när vi fäster avseende vid samtidskriteriet.

³³ P. Damer m fl, "Företagsekonomisk undersökningsmetodik" s. 270.

³⁴ L. T. Eriksson m fl, "Att utreda forskningsrapporter" s. 151 f.

3 Teoretisk referensram

I kapitlet tar vi upp harmonisering av redovisning, IASB:s ramverk, tillgångsvärdering och sammanfattningar av använda normer från IASB. Dessa handlar bland annat om hur övergången till IAS/IFRS ska redovisas och om materiella tillgångar.

3.1 Harmonisering av redovisning

Det finns två grundläggande redovisningstraditioner, den anglosaxiska och den kontinentala. För att kunna jämföra redovisning mellan olika länder måste man förstå ländernas beteende och varför man handlar på olika sätt vid liknande situationer. Det finns inte två länder som redovisar på precis på samma sätt även om de bygger på samma ursprungstradition. Det gäller att ha förståelse för de bakomliggande faktorerna till varför nationers redovisning är olika.³⁵ Kontinental och anglosaxisk redovisningstradition är olika bland annat i ursprung. Den kontinentala har anor ifrån 500-talet och vidareutvecklades under 1800-talet. Ursprungligen härstammar den ifrån romersk rätt och är påtagligt legalistisk. Traditionen tillämpas främst i Västeuropa med vissa undantag (Storbritannien, Irland och Holland) och Japan. Den anglosaxiska traditionen härstammar från den normandiska erövringen av England 1066 och grundas på sedvanerätt tillsammans med normerande rättsfall i domstolar. Länder som tillämpar den anglosaxiska traditionen är bland andra USA och Storbritannien. Redovisning enligt denna betyder bland annat att företag ska visa upp en rättvisande bild.³⁶ Den kontinentala traditionen är bankorienterad och den anglosaxiska marknadsorienterad. När redovisningen är bankorienterad styr reglerna den och flexibilitet eftersträvas inte, vilket görs i den marknadsorienterade. Nyckelord för marknadsorienterad redovisning är aktieägarfokus. När det gäller den internationella harmoniseringen där utvecklingen går mot enhetliga redovisningsprinciper och endast ett normgivande organ hävdar forskare att harmoniseringen måste ske mot det marknadsorienterade synsättet. Detta för att aktieägarfokus blir allt viktigare för företag.³⁷ Den kontinentala traditionen har också under de senaste decennierna närmat sig den anglosaxiska. En av orsakerna är den internationella standardiseringen som många gånger bygger på den anglosaxiska traditionen. Några andra orsaker till närmandet är uppkomsten av multinationella företag och av nya finansiella instrument och att företag i större utsträckning noteras på börserna i London och New York. Även ansträngningar av lagstiftare och normgivande organ inom redovisningsområdet utförs under perioden för att reducera olikheter i redovisningssätt, med andra ord för att harmonisera redovisningen.³⁸ International Organisation of Securities Commissions (IOSCO) som är ett internationellt organ för finansiella institutioner och övervakar aktiehandeln för noterade företag beslutade 1995 att acceptera IASB:s normer om organet kunde uppvisa en tillfredsställande uppsättning av normer. År 2000 accepterades slutligen IASB:s normer av IOSCO. Följden av beslutet blev att IOSCO rekommenderar börser att godkänna redovisning enligt dessa normer.³⁹

Utvecklingen av globala kapitalmarknader ligger till **grunden för internationell harmonisering inom redovisningsområdet**. Speciellt viktigt är strävandet efter enhetliga

³⁵ M R. Mathews & M H B. Perera, "Accounting theory & development" s. 307 ff.

³⁶ D. Smith, "Redovisningens språk" s. 73 ff.

³⁷ R. Buchanan, "International accounting harmonization: Developing a single world standard", Business horizons, 2003, vol. 46, issue 3, p. 65.

³⁸ S. Aisbitt, "Measurement of harmony of financial reporting within and between countries: the case of the Nordic countries", The European Accounting Review, 2001, 10:1, p. 51-72.

³⁹ P. Casabona & V. Shoaf, "International Financial Reporting Standards: Significance Acceptance, And New Developments", Review of business, 2002, vol. 23 issue 1, p. 16 (5p).

redovisningsnormer bland företag som är noterade eftersom de vill tillfredsställa informationsbehovet hos intressenter i olika länder. Hinder för en reglerad harmonisering är bland andra kulturella-, legala-, politiska- och ekonomiska skillnader mellan länder⁴⁰. Problemet med politik kontra redovisning debatterades redan på 1970-talet bland annat då Professor David Solomons skrev att det fanns en tid när redovisning sågs som ett viktigt ickepolitiskt subjekt. Solomons strävade efter neutralitet i finansiell rapportering.⁴¹

När det gäller strävan efter enhetliga redovisningsnormer och därmed harmonisering inom redovisningsområdet kan två typer särskiljas. Dessa är **formell harmonisering så kallad "de jure" och materiell harmonisering, "de facto"**. Den sistnämnda syftar till harmonisering i praktiken och den förstnämnda till harmonisering av reglering. Tidigare forskning finns inom dessa områden och vissa finner bevis för harmonisering och vissa inte. När det gäller materiella tillgångar har detta undersökts av bland andra Emenyonu & Gray (1992) och Herrmann & Thomas (1995). Genom att studera årsredovisningar kommer författarna fram till att det föreligger låg grad av harmonisering eller ingen harmonisering alls. Orsaken enligt Herrmann & Thomas undersökning är svårigheten att få alla företag att redovisa vissa situationer på likartat sätt. Sålunda är maximal harmonisering sannolikt omöjlig. Företag är föremål för olika omständigheter till exempel landsspecifika lagar som gör att olika redovisningsmetoder används.⁴² När det gäller värdering av materiella tillgångar visar en annan undersökning baserad på "de facto" att harmoniseringen ökar mellan länder åren 1981-1992, ingen förändring sker under perioden 1992-1994 och att harmoniseringen minskar under perioden 1994-1998. Bakomliggande orsaker till varför harmonisering ökar eller minskar kan vara ny lagstiftning i ett eller flera av länderna. Författaren menar dock att harmonisering även kan öka eller minska oberoende av lagstiftning. Förändringar som inte beror på lagstiftning kan vara utveckling av redovisningspraxis, branschfaktorer och krav från marknaden. Problem med att mäta harmonisering vid värdering av materiella tillgångar är att det finns många sätt att redovisa. Några av dessa sätt är att värdera alla tillgångar till historiska värden, värdera alla tillgångar utom land till historiska värden, värdera alla tillgångar till verkligt värde. Frågan är vilket redovisningssätt ett företag kommer att tillhöra om det inte renodlat använder sig av någon av värderingssätten. Problem föreligger med andra ord när det gäller mätningens detaljnivå. Mätning av harmoniseringsgrad är därför svår att få tillförlitlig.⁴³ Som författaren ovan nämner finns **kritik mot de internationella normer som publiceras** av IASB. En annan studie nämner att det finns analytiker som upplever att IFRS tillåter alldeles för många alternativ. Normerna anger inte ett bestämt sätt att utföra redovisningen på.⁴⁴

Bildandet av det fjärde och sjunde direktivet visade att EU förvisso ville göra framsteg inom harmoniseringsområdet.⁴⁵ När Storbritannien gick med i EU blev rättvisande bild ("True and

⁴⁰ L. Canibano & A. Mora, "Evaluating the statistical significance of de facto accounting harmonization: a study of European global players", *The European Accounting Review*, 2000, 9:3, 349.

⁴¹ R H. Hertz, "A Year of Challenge and Change for the FASB", *Accounting Horizons*, 2003, vol. 17 issue 3, p. 247 ff.

⁴² L. Canibano & A. Mora, "Evaluating the statistical significance of de facto accounting harmonization: a study of European global players", *The European Accounting Review*, 2000, 9:3, 349.

⁴³ S. Aisbitt, "Measurement of harmony of financial reporting within and between countries: the case of the Nordic countries", *The European Accounting Review*, 2001, 10:1, p. 51-72.

⁴⁴ R. Buchanan, "International accounting harmonization: Developing a single world standard", *Business horizons*, 2003, vol. 46, issue 3, p. 65.

⁴⁵ L. Canibano & A. Mora, "Evaluating the statistical significance of de facto accounting harmonization: a study of European global players", *The European Accounting Review*, 2000, 9:3, 349.

Fair View”) en övergripande princip inom unionen.⁴⁶ Principen ingår i EU:s fjärde direktiv och innebär ”...att redovisningens helhet skall ge en rättvisande, korrekt bild av företagets ställning och resultat”.⁴⁷ Att införa rättvisande bild visar på en fokusering mot kapitalmarknaden.⁴⁸ Direktiven räcker dock inte till för att erhålla jämförbarhet mellan redovisning i olika länder inom unionen.⁴⁹ I juli 2002 antog EU en förordning om att alla medlemsländer med början den 1 januari 2005 ska redovisa enligt IASB:s normer.⁵⁰ Detta är ett steg mot harmonisering både inom unionen och med de länder som redan nu tillämpar IFRS. Förutom IASB är **Financial Accounting Standards Board (FASB)** ett framstående normgivande organ. Båda har sina rötter i anglosaxisk tradition men en skillnad är att medan IASB är ett internationellt organ är FASB nationellt. FASB reglerar redovisningen i USA och är betydelsefullt eftersom marknaden i USA är viktig för många företag. För att ett företag ska få vara noterat på den amerikanska börsen måste en anpassning till FASB:s normer i den finansiella rapporteringen göras. Skillnaden mellan dem är också att FASB är mycket detaljerade i sina normer medan IASB lämnar större utrymme för tolkning i sina normer.⁵¹ Den 29 oktober 2002 kom FASB och IASB överens om att arbeta tillsammans för en övergång mot globala redovisningsnormer. De signerade en överenskommelse, ett så kallat *Memorandum of Understanding* (“The Norwalk Agreement”). Överenskommelsen handlar om att båda organisationerna ska arbeta för att eliminera olikheter mellan normerna.⁵² Argument för harmonisering är att denna minskar företags anpassningskostnader, vilka uppstår när de måste redovisa enligt flera olika normer. Argument mot harmonisering är olikheterna mellan länders rättsväsende. Problem som behöver lösas är hur anpassningen och implementeringen av normerna ska utföras i företag samt hur respektive lands lagstiftning ska förändras för att redovisningen ska bli jämförbar över landgränser.⁵³

3.2 IASBs ramverk

IASB är det normgivande organ som dominerar internationellt. Organisationen bildades 29 juni, 1973. Namnet var vid den tidpunkten International Accounting Standards Committee (IASC). Efter en omstruktureringsprocess mellan åren 1997-1999 skapades IASB. Det är ett privatfinansierat normgivande organ med säte i London. Målet för organisationen är utveckla normer av hög kvalitet som användarna förstår. Ytterligare krav är globala redovisningsnormer som ger jämförbar information i de finansiella rapporterna.⁵⁴ IASB beskriver redovisningsprinciper som ”*de principer, grunder, sedvänjor och regler samt den praxis som företaget tillämpar vid upprättandet och utformningen av finansiella rapporter*”. I de fall det saknas lämplig norm från IASB ska ledningen för företaget arbeta fram redovisningsprinciper som ger mest information till intressenter. I arbetet med detta ska ledningen beakta hur andra IAS/IFRS förhåller sig till liknande frågor samt vilka definitioner

⁴⁶ D. Smith, ”Redovisningens språk” s. 76.

⁴⁷ S. Nilsson, ”Redovisningens normer och normbildare” s. 39.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ L. Canibano & A. Mora, ”Evaluating the statistical significance of de facto accounting harmonization: a study of European global players”, *The European Accounting Review*, 2000, 9:3, 349.

⁵⁰ S. Svenberg, ”Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards”, *Balans* nr 10, 2003, s. 11.

⁵¹ R. Buchanan, ”International accounting harmonization: Developing a single world standard”, *Business horizons*, 2003, vol. 46, issue 3, p. 61 ff.

⁵² www.iasb.org.uk.

⁵³ R. Buchanan, ”International accounting harmonization: Developing a single world standard”, *Business horizons*, 2003, vol. 46, issue 3, p. 65.

⁵⁴ www.iasb.org.uk.

och kriterier för redovisning och värdering av tillgångar med mera som finns i IASB:s ramverk.⁵⁵

Ramverket är till för att bland annat bistå i arbetet med att underlätta utvecklingen mot en harmonisering av redovisningsreglering. Dess grundläggande antaganden baseras på bokföringsmässiga grunder, det vill säga att transaktioner bokförs när de inträffar. Ingår gör även antagandet om fortlevnad vilket betyder att en pågående verksamhet beräknas fortsätta under en överblickbar tid. Ramverket omfattar syftet med finansiella rapporter, kvalitativa egenskaper som främjar användbarheten av informationen, definitioner och kriterier samt kapitalbegrepp. **Syftet med finansiella rapporter** är att tillfredsställa det ekonomiska informationsbehovet hos dess användare. Att tillfredsställa informationsbehovet hos investerare är viktigt eftersom dessa tillför riskkapital till företaget. Andra användare som har nytta av informationen är anställda, långivare, leverantörer med mera. Informationen används till exempel för att utvärdera företags likviditet, anpassningsförmåga till omvärldsförändringar och solvens. Olika aspekter av en transaktion återges i de finansiella rapporternas olika delar. Ingår gör även tilläggsupplysningar av olika slag.

När det gäller de kvalitativa egenskaperna underlättar de användbarheten av de finansiella rapporterna för användarna. Fyra egenskaper anses vara mest viktiga. Dessa är tillförlitlighet, begriplighet, relevans och jämförbarhet. **Tillförlitlighet** innebär att användaren ska få en korrekt bild av informationen, det vill säga informationen ska inte vara vinklad utan neutral. Den ska heller inte innehålla felaktigheter. Exempel på detta är att tillgångar måste uppfylla kriterierna för att vara upptagna i balansräkningen. En helt korrekt bild är komplicerad att redovisa beroende på svårigheten att identifiera eller mäta transaktioner, bland annat internt upparbetad goodwill. Det är också viktigt med innebörd och form (Substance Over Form). Följden är att redovisningen ska rätta sig efter den ekonomiska innebörden av en transaktion även om den strider mot den juridiska innebörden. Att använda försiktighetsprincipen stärker tillförlitligheten i de finansiella rapporterna. Fullständighet eftersträvas också eftersom utelämnad information kan orsaka missvisande information för användarna. När det gäller **begriplighet** avser begreppet att den information som lämnas via finansiella rapporter ska vara lättbegriplig. Dock får svårbegriplig information inte utelämnas om den är **relevant** vilket är ytterligare en kvalitativ egenskap. Den innebär att användaren ska ha möjlighet att använda informationen som beslutsunderlag. Således ska den underlätta bedömning av inträffade händelser både aktuella och framtida samt att informationen ska kunna användas för att bekräfta eller korrigera tidigare bedömningar. Relevans betyder även att informationen är väsentlig. Utelämnande eller felaktigheter i informationen kan påverka beslutsunderlaget och därmed värdet av informationen. Den sista av de fyra kvalitativa egenskaperna är **jämförbarhet**. Användarna ska kunna bilda sig en uppfattning om trender inom ett företag samt kunna jämföra olika företags finansiella rapporter. Viktigt är då att värderingsprinciper för likartade transaktioner och händelser redovisas på ett likformigt sätt både i samma företag och i olika företag. Upplýsningar om redovisningsprinciper som tillämpas och eventuella effekter av ett byte måste finnas med i de finansiella rapporterna. Ett eventuellt byte ska ske om relevansen och tillförlitligheten på informationen förbättras. Kravet på användarna är därmed att de måste kunna identifiera skillnader mellan redovisningsprinciper. För användarnas skull är det viktigt att företag lämnar jämförelseuppgifter avseende tidigare perioder.

---

⁵⁵ IAS 1.

Ibland måste avvägningar göras mellan relevans och tillförlitlighet. Dessa avvägningar kan kallas informationsekonomi. Avvägningen kan bland annat ha att göra med tidsaspekten. Information kan förloras om publiceringen av den dröjer. Avvägningen står då mellan nyttan av tidig rapportering och nyttan av mer tillförlitlig information. Företag måste också ta hänsyn till avvägning mellan nytta och kostnad. Nyttan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den. Att nyttan även kan komma andra till del än dem som informationen är avsedd för är ett problem. Detta kan möjligtvis leda till att företag blir restriktiva i sitt tillhandahållande av information. Sista avvägningen är mellan olika kvalitativa egenskaper. Alla dessa kan inte alltid uppfyllas men för att uppfylla rapportens syfte är målet att uppnå en lämplig balans mellan dem.⁵⁶ Förutom att noterade företag ska ta hänsyn till IASB:s ramverk måste deras redovisning också uppfylla **fyra redovisningspostulat** vilka också måste uppfyllas av icke noterade företag. Postulaten utgörs av redovisningsenheten, kontinuitet (going concern), monetär enhet och redovisningens period. Att definiera en enhet när det gäller redovisningsenheten görs genom att ta reda på vem som kontrollerar enheten. Detta är oftast ägaren/ägarna eller sådan som utsetts av dessa att förvalta företaget. Enheten går också att definiera via att dess ekonomiska gränser bestäms utifrån specifika individer eller grupper. Kontinuitet betyder att en verksamhet förutsätts ha ett obegränsat liv – att verksamheten inte ska säljas. När det gäller monetär enhet betyder detta att pengar används som måtenhet. Fördelen med måtenheten är att den ger upphov till jämförbarhet. Problemet är att det inte går att mäta exempelvis välfärd, miljö eller personal i pengar. Vad avser redovisningens period är denna en förenkling av verkligheten som främst är till för användarna som fördrar att informationen lämnas med regelbundna intervall. Detta underlättar jämförbarheten mellan företag. Problem med redovisningens period är att periodiseringar uppstår som följd. Postulaten utgör övergripande antaganden om redovisning och samtliga måste uppfyllas i alla situationer.⁵⁷

3.3 Tillgångsvärdering

Att redovisa enligt den kontinentala traditionen innebär att tillgångarna värderas till historisk kostnad, till exempel anskaffningskostnad. Metoden att värdera tillgångar kan relateras till valet av redovisningsprinciper. En av dessa principer är fortlevnadsprincipen, när man använder sig utav denna skall redovisningen ske utifrån antagandet att företaget skall fortsätta sin verksamhet under obestämd tid framöver. Vid användning utav försiktighetsprincipen skall all värdering ske med viss försiktighet, tillgångar skall värderas lågt och skulder högt.⁵⁸ Alla de resurser ett företag har till sitt förfogande betraktas inte som tillgångar och redovisas inte heller som detta i företagets balansräkning. Frågan över om vad som skall klassas som en tillgång har behandlats av en rad redovisningsforskare, FASB och IASB har sammanfattat tre kriterier för att en tillgång skall klassas som en tillgång. **Framtida ekonomiska fördelar**, resurserna skall förväntas ge upphov till positiva kassaflöden som en följd av att den kan säljas eller användas i företaget. Enligt kriteriet är en resurs en tillgång även om kassaflödena är mycket osäkra, men har ett förväntat positivt värde. **Kontroll**, ekonomiska resurser kännetecknas inte bara av nyttan utan också av knapphet. På grund av resursernas knapphet har samhället formulerat regler som definierar fysiska och juridiska personers rätt att kontrollera användningen av dem och tillgodogöra sig avkastningen. Om ett företag äger en resurs har det vanligtvis också kontroll över den och kriteriet i fråga är uppfyllt. **Inträffade händelser**, detta kriterium innebär att även om tillgången uppfyller de två första kriterierna

⁵⁶ RR:s översättning, "IASB:s framework for the preparation and presentation of financial statements".

⁵⁷ P. Falkman, "Teori för redovisning", s. 70 ff.

⁵⁸ D. Smith, "Redovisningens språk" s. 81 ff.

betraktas inte resursen som en tillgång om den inte har uppkommit som en följd av en inträffad händelse.⁵⁹

Enligt Årsredovisningslagen 4 kapitlet 1§ **klassificeras en tillgång** ”...tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i rörelsen...” Man skiljer mellan anläggningstillgång och omsättningstillgångar. ”Med anläggningstillgång förstås tillgång som är avsedd att stadigvarande brukas eller innehas i verksamheten. Med omsättningstillgång förstås annan tillgång”.⁶⁰ Syftet med indelningen i omsättningstillgångar och anläggningstillgångar hänger samman med den traditionella betoningen av borgenärsintresset i redovisningen. I samband med långivning ligger det i borgenärens intresse att bedöma företagets betalningsförmåga, och den har man ansett sig åtminstone till en del kunna bedöma genom att relatera omsättningstillgångarna till de kortfristiga skulderna och på så sätt få ett mått på företagets kortsiktiga betalningsberedskap.⁶¹ **Vid klassificeringen utav anläggningstillgångar** skiljer man mellan materiella anläggningstillgångar som mark och byggnader, finansiella anläggningstillgångar som aktier och andra värdepapper och slutligen immateriella anläggningstillgångar, till exempel patent och goodwill.

En av de grundläggande och mest debatterade frågorna inom redovisningslitteratur är vilket värde en tillgång anses ha. Det finns två typer av redovisning, en balansorienterad och en resultatorienterad redovisning. I den balansorienterade redovisningen skall tillgångar och skulder värderas till verkligt värde. **En tillgångs verkliga värde** utgörs enligt ekonomisk teori främst av en individs subjektiva preferenser. Det är omöjligt att ge uttryck för en verksamhets subjektiva preferenser och definitionen är därför oanvändbar för varje form av redovisning som har rimliga objektivitetskrav. Värdedefinitioner som kan användas som uppskattningar av ett verkligt värde är nuvärden, återanskaffningsvärde, historiska anskaffningsvärden, marknadsvärden, nettoförsäljningsvärden och inflationsjusterade historiska värden. **Externredovisning har traditionellt baserats på historiska anskaffningsvärden** därför att dessa ansetts objektiva. En anledning till detta är att samtliga transaktioner måste verifieras enligt lag. Historiska anskaffningsvärden är också den värderingsgrund som är mest försvarbar utifrån ett objektivitetsperspektiv. Argumentationen för de andra värderingsgrunderna bygger på att de är mer rättvisande, det vill säga att de på ett bättre sätt beskriver den ekonomiska verkligheten. Dessa värderingsgrunder har emellertid anklagats för att vara komplexa och svårbegripliga. Det är därför möjligt att påstå att de föreligger ett motsatsförhållande mellan objektivitet vilken är beroende av verifikationsmöjligheten i redovisningen och informationens validitet, vilket beror på hur en transaktion värderas. Användandet av historiska anskaffningsvärden anses dessutom vara berättigat till följd av att verksamheten förväntas fortleva under den närmaste framtiden, så kallad going concern. Det finns ingen anledning att värdera tillgångar till sina likvidationsvärden eftersom verksamheten inte skall säljas. Detta grundläggande antagande utgör således ett eventuellt försvar av historiska anskaffningsvärden. Hur tillgångarna skall betraktas och analyseras har en avgörande effekt på vilket faktiskt innehåll en modell får och på hur den framställda informationen tolkas.⁶² Man kan skilja mellan fyra olika värderingsmetoder vid värdering utav anläggningstillgångar. Den historiska kostnaden för en anläggningstillgång avser anskaffningsvärdet för tillgången. Det framtida värdet avser det odiskonterade eller diskonterade värdet av de kassaflöden som tillgången förväntas ge upphov till i sin fortsatta användning i företaget. Med nukostnad avses återanskaffningsvärdet för tillgången på

⁵⁹ D. Smith, ”Redovisningens språk” s. 101 ff.

⁶⁰ ”FARs Samlings volym 2003” s. 251.

⁶¹ D. Smith, ”Redovisningens språk” s. 108 ff.

⁶² P. Falkman, ”Redovisningens reglering” s. 39 ff.

balansdagen. Nutida försäljningsvärdet av en anläggningstillgång avser försäljningsvärdet av tillgången på balansdagen efter avdrag för försäljningskostnad.⁶³ Redovisningsmässigt dominerar för närvarande försiktighetsprincipen tillsammans med realisationsprincipen. Tillämpningen av principerna leder till att tillgångar värderas till historiska anskaffningsvärden i stället för verkligt värde. Principerna finns både i den kontinentala och i den anglosaxiska traditionen. Däremot går **trenden inom redovisningsområdet** mot att tillgångar kan värderas till verkligt värde. Både IASB och FASB kommer med normer som tillåter detta på vissa tillgångar. Ett exempel på en sådan norm är IAS 40 där företag kan välja att värdera förvaltningsfastigheter till marknadsvärde.⁶⁴

3.4 Internationella redovisningsnormer från IASB

IASB som är IASB:s föregångare står för IAS normerna. Den första normen (IAS 1) gavs ut år 1974 och den sista (IAS 41) i början av 2003. IASB ger i sin tur ut IFRS normer varav den första (IFRS 1) publicerades i juni 2003. Detta avsnitt berör normer om övergångsregler, redovisning av byte av redovisningsprincip och materiella tillgångar.⁶⁵

3.4.1 IFRS 1

Normen reglerar övergången mellan tidigare tillämpade normer och IFRS.⁶⁶ Standarden ersätter Standing Interpretation Committé (SIC) nummer 8 ”First-Time Application of IAS”. Tanken med IFRS 1 är att underlätta jämförbarheten både mellan olika tidsperioder inom samma företag och med andra företag.⁶⁷ Normen gäller för noterade bolag inom EU från och med 2005. IFRS 1 innehåller regler som vägleder företag mot en fullständig övergång till IASB:s normer. Den anger att företag måste tillämpa alla IAS/IFRS normer och att på ett tydligt sätt informera om det i årsredovisningen. Tidpunkten för övergången definieras som ”...början av den tidigaste period för vilken ett företag presenterar fullständiga jämförelsetal i sina första finansiella rapporter enligt IFRS”.⁶⁸ Öppningsbalanser ska beräknas enligt de IFRS som gäller vid tidpunkten för utförandet. I IFRS 1 meddelas att tillgångar och skulder inte kan tas upp i öppningsbalansen om de inte uppfyller de krav som ställs på dem i normen. Konsekvensen kan således bli att företagets balansräkning från år 2003 skiljer sig från öppningsbalansen år 2004. Huvudregeln är att normen ska tillämpas retroaktivt. Normen erbjuder företag valmöjlighet då den innehåller ett antal undantagsregler. Bland dessa finns en som handlar om valet att värdera materiella tillgångar till verkligt värde i stället för anskaffningsvärde vid övergången. Detta verkliga värde skulle då användas som anskaffningsvärde vid aktuell tidpunkt för övergången. När det gäller beräkningen av verkligt värde finns det två alternativ, att använda ett uppskrivet belopp eller ett indexjusterat belopp.⁶⁹

3.4.2 IAS 8 Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper

Informationen i normen verkar för att förbättra jämförbarheten mellan olika perioder för ett och samma företag och mellan olika företag. Den upplyser om hur en resultaträkning utformas på ett konsekvent sätt. Normen innehåller också information om bland annat byte av

⁶³ D. Smith, ”Redovisningens språk” s. 81 ff.

⁶⁴ D. Smith, ”Redovisningens språk” s. 81 ff.

⁶⁵ www.iasb.org.uk.

⁶⁶ S. Svenberg, ”Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards”, Balans nr 10, 2003 s. 11.

⁶⁷ R. Rundfelt ”IASB:s första egna standard” Balans nr 8-9, 2003 s. 53.

⁶⁸ S. Svenberg, ”Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards”, Balans nr 10, 2003 s. 11.

⁶⁹ Ibid s. 11 ff.

redovisningsprincip. Normen lämnar upplysningar utöver de som lämnas i andra IAS-normer. Vanligtvis tillämpas samma redovisningsprincip över flera perioder för att underlätta jämförbarheten mellan dessa. Företag får lov att byta redovisningsprincip om det krävs enligt lag eller normgivande organ eller om bytet ger en bättre redovisning av transaktioner eller händelser. Det sistnämnda betyder att informationen från företaget ska bli mer tillförlitlig. *”Första gången en redovisningsprincip avseende redovisning av tillgångar till omvärderade belopp tillämpas, i enlighet med tillåten alternativ princip i IAS 16, Materiella anläggningstillgångar, utgör detta ett byte av redovisningsprincip, men redovisas som en omvärdering i enlighet med IAS 16, och är inte tillämpliga enligt denna standard”*.⁷⁰ Följande utgör inte heller byte av redovisningsprincip: införandet av redovisningsprincip när den huvudsakligen frånskiljs från tidigare inträffade händelser samt när den inte inträffat tidigare eller om händelsen var oväsentlig. När det gäller byte av redovisningsprincip kan bytet tillämpas retroaktivt eller framåtriktat. Den sistnämnda tillämpas enbart på händelser som inträffar efter bytet av redovisningsprincip. Retroaktiv tillämpning får till följd att den nya principen tillämpas som om den alltid nyttjats och tillämpas därmed på alla händelser. Redovisning av byte av redovisningsprincip utförs enligt angivna övergångsbestämmelser i samma norm. I de fall övergångsbestämmelserna inte anges ska bytet redovisas enligt huvudprincipen eller alternativprincipen. Huvudprincipen är att bytet ska tillämpas retroaktivt. Undantag är då beloppen inte kan beräknas med rimlig tillförlitlighet då får framåtriktad tillämpning ske. Att räkna om jämförande information ska göras ifall det är praktiskt genomförbart. Om bytet får väsentlig effekt på aktuell eller efterföljande period ska upplysning lämnas. Dessa ska handla om anledningen till bytet, justeringsbeloppet för varje period, även jämförande period och att jämförande information räknats om i de fall detta är möjligt. Alternativprincipen medför också en retroaktiv tillämpning. Undantag är om justeringsbeloppet inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Bytet ska då genomföras enligt framåtriktad tillämpning. Skillnaden mot huvudprincipen ligger i redovisning av jämförande information. Denna ska utföras som den rapporterats i de finansiella rapporterna avseende den tidigare perioden. I de fall det är möjligt ska även jämförande proformainformation lämnas.⁷¹

3.4.3 IAS 16 Materiella anläggningstillgångar

Normen som gäller från 1 juli, 1999 anger hur företag ska redovisa materiella anläggningstillgångar som fartyg med mera. Vid redovisningen är det viktigt att veta när utgifter ska redovisas som tillgång i balansräkningen. En materiell anläggningstillgång måste redovisas om den uppfyller definitions- och redovisningskriterierna för en tillgång. Information om dessa finns i föreställningsramen för utformning av finansiella rapporter. Normen ska bland annat inte tillämpas på biologiska tillgångar, till exempel skogsbruksverksamhet eller på förvaltningsfastigheter. Definitionen på en materiell anläggningstillgång är: en fysisk tillgång avsedd att stadigvarande användas i verksamheten och förväntas användas under flera perioder. En tillgångs värde är nästan alltid det förvärvspris som står på köpekontraktet vilket betyder att det kriteriet ofta är uppfyllt. Vid första redovisningstillfället ska tillgången tas upp till anskaffningsvärde. Efter detta tillfälle ska de redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Detta är huvudprincipen. När det gäller alternativprincipen kan tillgångarna redovisas till omvärderat belopp, tillgångens verkliga värde. Omvärderingarna ska göras regelbundet, beloppet ska inte avvika väsentligt från verkligt värde på balansdagen. För tillgångar som fluktuerar ofta kan ett behov finnas att värdera om dem varje år. Exempel på omvärderat värde är tillgångens marknadsvärde. Värdet bestäms genom värderingar som oftast utförs av oberoende värderingsmän. Om företaget beslutar att värdera en materiell

⁷⁰ IAS 8, punkt 44.

⁷¹ IAS 8.

anläggningstillgång ska alla tillgångar inom samma tillgångsslag omvärderas. I de fall omvärderingen leder till ett ökat värde ska denna redovisas direkt mot eget kapital. Rubriken ska vara omvärderingsreserv. När tillgångens värde minskas genom omvärdering ska minskningen följaktligen redovisas som en kostnad. Undantag är då beloppet täcks av eventuell omvärderingsreserv där får minskningen redovisas mot denna. Upplysningar ska lämnas om bland annat värderingsgrunder, avskrivningsmetod, nyttjandeperiod och övriga förändringar. Information måste också lämnas angående effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar eller byten av redovisningsprincip.⁷²

3.4.4 IAS 40 Förvaltningsfastigheter

Normen skall tillämpas på finansiella rapporter avseende perioder som börjar den 1 januari 2001 eller senare. Avsikten med denna norm är att ange hur förvaltningsfastigheter skall behandlas i redovisningen samt vilka upplysningar som krävs. Förvaltningsfastigheter är fastigheter (mark, byggnad, eller del av en byggnad, eller båda) som innehas (av ägaren eller av en leasetagare om leasingavtalet klassificerats som ett finansiellt leasingavtal) i syfte att generera hyresinkomster eller värdestegring eller en kombination av dessa. Rörelsefastigheter är fastigheter som innehas (av ägaren, eller a leasetagare om leasingavtalet klassificerats som ett finansiellt leasingavtal) för produktion och tillhandahållande av varor eller tjänster, lagring eller för administrativa ändamål. En förvaltningsfastighet skall redovisas som tillgång endast när det är sannolikt att de framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med förvaltningsfastigheten kommer att komma företaget till del samt anskaffningsvärdet på förvaltningsfastigheten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. En förvaltningsfastighet tas vid förvärvet upp till anskaffningsvärde. Transaktionskostnader skall inräknas i anskaffningsvärdet. Ett företag kan välja att antingen redovisa förvaltningsfastigheterna till verkligt värde eller till anskaffningsvärde efter avdrag för avskrivningar och nedskrivningar. Den värderingsprincip de väljer att tillämpa skall de använda på samtliga förvaltningsfastigheter. Efter första redovisningstillfället skall ett företag som väljer att redovisa ett värde baserat på anskaffningsvärde, värdera alla förvaltningsfastigheter enligt huvudprincipen i IAS 16, Materiella anläggningstillgångar, det vill säga till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerad avskrivning och ackumulerad nedskrivning.⁷³

3.4.5 IAS 41 Jord- och skogsbruk

Normen börjar gälla 1 januari, 2003. Den handlar om hur företag ska informera när det gäller jord- och skogsverksamhet. Skogsverksamhet är biologisk omvandling av till exempel levande växter som innehas för försäljning eller till jord- och skogsprodukter. Värdering av dessa tillgångar ska göras enligt verkligt värde om detta kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. I annat fall ska tillgången värderas till anskaffningsvärde med avdrag för avskrivning och eventuell nedskrivning. Dock ska företag värdera jord- och skogsprodukter vid skördetidpunkt till verkligt värde efter avdrag för uppskattade försäljningskostnader. Förändring i verkligt värde ska ingå i periodens nettoresultat. Förändringarna kan på detta sätt följas över hela perioden, från plantering till avverkning. Normen innehåller inga speciella övergångsbestämmelser utan när tillämpning av denna norm påbörjas redovisas byten av redovisningsprincip i enlighet med IAS 8. För att beräkna verkligt värde på tillgången ska denna kunna överlätas eller en skuld regleras, mellan bildade parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen fullbordas. Kriterierna är samma för en biologisk tillgång som för alla andra tillgångar, de ska ge framtida ekonomiska fördelar och värdet ska kunna beräknas på ett tillförlitligt sätt. Tillgångarna kan grupperas efter egenskaper såsom ålder eller kvantitet om det underlättar beräkning av dem till verkligt värde. Verkligt

⁷² IAS 16.

⁷³ IAS 40.

värde kan utgöras av marknadspris för tillgången, marknadspris för liknande tillgångar med justering som visar skillnaderna, med hjälp av jämförelseindex eller nuvärdesberäkning. Normen förutsätter att en biologisk tillgång, speciellt skogsprodukter kan beräknas tillförlitligt till verkligt värde. Upplysningar ska lämnas om förändringar som bland annat kan uppkomma första gången tillgången beräknas till verkligt värde. En beskrivning om olika tillgångsgrupper ska också lämnas. Den ska helst vara kvantitativ. Även betydelsefulla antaganden som används för att beräkna verkligt värde ska anges. Likaså händer det att skogsbruksverksamheten utsätts för exempelvis sjukdoms- och klimatrisker. Inträffar detta ska information om det lämnas angående belopp och karaktär detta i enlighet med IAS 8, Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper. Om det är så att verkligt värde inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och företagen använder anskaffningsvärde ska detta framgå i upplysningarna. En förklaring till varför verkligt värde inte kan beräknas, avskrivningsmetod och nyttjandeperiod ska ingå.⁷⁴

Sammanfattning av IAS normer:

Normer:	Syfte:	Tillämpningsområde:	Applicering:	Redovisning:
IAS 8:	Är att verka för att förbättra jämförbarheten mellan olika perioder och företag.	Tillämpas vid bland annat byte av redovisningsprincip.	Bytet genomförs olika beroende på om valet faller på huvud- respektive alternativregeln. Huvudregeln tillämpas retroaktivt och alternativregeln med framåtriktad tillämpning.	Vid huvudregeln ska jämförande information räknas om och om effekten blir väsentlig ska upplysning lämnas. Vid alternativregeln ska jämförande information tas upp som under en tidigare period.
IAS 16:	Att informera företag om materiella tillgångar, redovisning av dessa med mera.	Tillämpas vid värdering av materiella tillgångar.	Värdering av tillgångar. Huvudregeln är att tillgångarna värderas till anskaffningsvärde. Alternativregeln innebär värdering till verkligt värde.	För att få redovisas måste tillgångskriterierna vara uppfyllda. Om värdering till verkligt värde sker ska tillgångarna omvärderas. Omvärderingen ska antingen föras mot eget kapital eller som kostnad.
IAS 40:	Att ange hur förvaltningsfastigheter ska redovisas samt kriterierna för dessa.	Tillämpas på materiella tillgångar såsom mark, byggnad eller båda.	Förvaltningsfastighet tas upp till anskaffningsvärde vid förvärv. Sedan kan tillgången värderas till verkligt värde men då måste samtliga förvaltningsfastigheter värderas så.	För att få redovisas måste tillgångskriterierna vara uppfyllda. Sedan redovisas tillgången beroende på vilken redovisningsprincip som används i likhet med IAS 16.
IAS 41:	Att vägleda redovisning i jord- och skogsbruksverksamheter.	Tillämpas på biologiska tillgångar samt på jord- och skogsbruksprodukter.	Tillgångarna måste värderas till verkligt värde vid skördetiden. Beräkning kan göras med hjälp av nuvärdet. Till början kan tillgångarna värderas till anskaffningsvärde.	Förändringar i verkligt värde ska ingå i periodens nettoresultat.

Figur 3: Egen bearbetning för att sammanfatta IAS normer.

⁷⁴ IAS 41.

3.5 Sammanfattning

Avsnittet är en sammanfattning av hur referensramen kan kopplas till forskningsfrågorna. Den teoretiska referensramen börjar med ett avsnitt om harmonisering av redovisning. Detta eftersom vi bland annat undersöker hur representanter för olika företag uppfattar harmoniseringen. I den behandlas till exempel varför det finns skillnader mellan länders redovisning. Detta för att kunna visa på skillnaderna mellan den svenska Årsredovisningslagen och IASB:s normgivning när det handlar om tillgångsvärdering. Även viktiga skillnader mellan normgivande organ tas upp för att uppmärksamma att inte alla länder eller forskare är överens om att acceptera IASB:s normer i sin nuvarande utformning. Avsnittet tar också upp tidigare forskning inom området som har koppling mellan harmonisering och materiella tillgångar. Detta för att ge läsaren information om vilken betydelse harmonisering har haft på värderingen av tillgångarna. Det finns två harmoniseringssätt för företag, den legala ”de jure” och den praktiska ”de facto”. Att vi tar upp dessa i referensramen beror på att vi förhoppningsvis kan koppla skillnader i motiv i införandet av normerna. Forskningen visar också huruvida redovisningen av materiella tillgångar har varit jämförbar mellan företag i samma respektive olika länder och vilka orsaker som finns till att redovisningen skiljer sig. Orsakerna till att redovisningen skiljer sig är sådant som vi använder i analysen. I allmänhet visar forskning inom harmoniseringsområdet att skillnaderna mellan de två redovisningstraditionerna minskar med tiden. Kritik mot IFRS normerna finns bland forskare.

Under avsnittet om IASB:s ramverk redogörs för syftet med finansiella rapporter samt ramverkets kvalitativa egenskaper. Ramverket kan kopplas till forskningsfrågan som bland annat tar upp problem med införandet av IASB:s normer. Även vilka grundläggande postulat som finns i redovisningen berörs. Dessa har i sin tur betydelse för hur vi värderar våra tillgångar. Därför handlar nästa avsnitt om tillgångsvärdering. Här behandlas gällande principer för värdering av tillgångar. Avsnittet berör även de kriterier som finns för att få redovisa en tillgång. Meningen med detta avsnitt är att ge en förståelse för vad som är en tillgång och om de ska klassificeras som materiella, finansiella eller immateriella. Det finns två sätt att värdera tillgångar, till verkligt värde eller anskaffningsvärde. Avsnittet är också till för att skapa en förståelse för båda värderingsprinciperna samt nackdelar och fördelar med att värdera enligt dessa. Saker som tas upp i ovanstående avsnitt berörs under intervjuerna och därmed i analysen. I avsnittet om internationella redovisningsnormer är avsikten att förklara normerna vars innehåll har att göra med övergången till IFRS, materiella tillgångar samt byte av redovisningsprincip. Eftersom det är normerna som EU beslutat införa för noterade företag från och med 2005 är avsnittet viktigt när det gäller att belysa vad företagen tillåts göra. Normerna kan kopplas till forskningsfrågan om värdering av materiella tillgångar värderas/redovisas och hur ett eventuellt byte hanteras.

4 Empiri och analys

Vi har utfört besöks- och telefonintervjuer samt enkätundersökningar i fastighets-, skogs och rederibranschen. I kapitlet redovisas dessa efter branschtillhörighet. Efter varje avsnitt följer en analys av svaren. Slutligen analyseras även likheter och skillnader mellan företag och branscher.

4.1 Intervju med representanter från skogsbranschen

Vi har intervjuat Leif Persson på Rörvik Timber, han arbetar som ekonomichef i moderbolaget och Ivan Vedin på Holmen Paper. Han är ansvarig för funktion Redovisning och Rapportering. Från SCA besvarar Kristina Andersson frågorna. Hon är koncernredovisningschef i företaget.

Rörvik är aktivt inom träförädlingsområdet och har sitt huvudkontor i Jönköping. Det är noterat på O-listan, Stockholmsbörsen och har drygt 2 500 aktieägare. Verksamheten är lokaliserad till södra Sverige. Företaget har främst två inriktningar. Dessa är Timber och Jabo Wood Products. År 2002 hade de 261,8 miljoner svenska kronor i anläggningstillgångar. Dessa fördelas mestadels på maskiner samt byggnader och mark, dock inga skogsmarker.⁷⁵ **SCA** grundades år 1929. I början var det ett holdingbolag för ett tiotal skogsbolag. Dessa producerade sågat virke och pappersmassa. Verksamheten begränsades till norra Sverige. Nuförtiden finns SCA i över 40 länder och är noterat på Stockholmsbörsen. Tillverkning sker av bland annat hygienartiklar och skogsprodukter. SCA äger 1,6 miljoner hektar av produktiv skogsmark. Företaget redovisade materiella anläggningstillgångar på cirka 58 miljoner kronor år 2002.⁷⁶ **Holmens** huvudproduktområden är tidnings- och journalpapper för tidningar, tidskrifter, kataloger och reklam kartong för konsumentförpackningar och grafiska ändamål. För snart 400 år sedan 1609, lade hertig Johan av Östergötland grunden till Holmens Bruk i Norrköping. Holmens två aktieserier är noterade på Stockholmsbörsens A-lista över de mest omsatta aktierna. Den 30 september hade företaget 18 325 miljoner kronor i materiella anläggningstillgångar.⁷⁷

Frågorna utgår från en utarbetad intervjuhandledning och intervjuguide⁷⁸ När det gäller **harmonisering** anser representanten för Rörvik Timber att den får liten betydelse för företaget som helhet. Vi har ingen stor skogsmark kvar utan sysslar med förädling menar han. Han anser inte att detta kommer att ha någon avgörande betydelse i deras redovisning. Det enda han ser som belastning är att den medför att de måste lämna mer information, vilket leder till ökade kostnader. Generellt anser Leif att harmoniseringen inom redovisning är mycket bra eftersom den leder till ökad jämförbarhet och det behövs en mer enhetlig redovisning mellan olika länder. Åsikten är att det i dagens läge förekommer stora skillnader mellan redovisning i olika företag. SCA besvarar frågorna via enkät och tyvärr utvecklar representanten inte svaret utan anser endast att redovisningsharmonisering är bra. Representanten för Holmen paper menar att anpassningen till de nya normerna innebär ett omfattande merarbete. Förberedelse i form av utbildning med mera har pågått i cirka 1 ½ år på företaget. Generellt är harmoniseringsprocessen bra enligt Holmens representant. Dock går de nya normerna väldigt långt detaljmässigt. Det blir mer och mer en värld för experter

⁷⁵ Rörvik Timber årsredovisning 2002.

⁷⁶ www.sca.se.

⁷⁷ www.holmen.se.

⁷⁸ Bilaga 2.

eftersom redovisningen tenderar bli alltför omfattande för aktieägare och analytiker. Frågan är vem som informationen i årsredovisningen är till för.

Vad avser **införandet av normerna** har representanten från Holmen svårt att säga vad som är positivt eller negativt. Dock upplevs det som negativt att företaget är tvunget att följa IFRS till alla detaljer. Det positiva är att det bidrar till harmonisering. Problem är att införandet medför merarbete i och med normernas krav på detaljrikedom i redovisningen och i upplysningarna. Frågan är vilket värde som normerna tillför företaget. Säkert är att värdet inte är operativt. Normerna följer av legala krav och det är svårt att se ett mervärde av införandet. Representanten från SCA ser egentligen inget negativt. Det positiva är att vi förhoppningsvis får enhetliga principer inom en stor del av världen anser hon. Detta gör det lättare för dotterbolag exempelvis att relatera till IFRS än till Swedish GAAP, även om det i stort sett är detsamma redan i dag. Några problem med införandet uppfattas inte av representanten som menar att redovisningsrådets rekommendationer täcker redan merparten av befintliga IAS rekommendationer. De förändringar av IAS/IFRS som pågår är normalt förändringsarbete som vi alltid måste vara beredda på menar hon vidare. Det enda orosmomentet som representanten ser är IAS 39, eftersom detta kommer att medföra stora förändringar och de ännu inte vet hur reglerna kommer att se ut i sin slutliga form. För SCA:s del är även IAS 41 en nyhet av stor betydelse enligt representanten. Här ser hon dock inga problem, de kommer att tillämpa en värderingsmodell som används för värdering av skog i andra sammanhang. På samma sätt som övriga svenska/nordiska bolag sannolikt värderar ägd skogsmark. Rörviks representant anser att värdering till verkligt värde är negativt. Han har svårt att se hur verkligt värde skall kunna användas i den bransch som företaget verkar i med så mycket omstruktureringar, lönsamheten varierar stort inom branschen. Ett problem är att beräkningen av verkligt värde är svår att få tillförlitlig och jämförbar mellan åren eftersom värdefluktuationer kan förekomma. En annan orsak är att anläggningstillgångar i form av industribyggnader är specialanpassade för speciell tillverkning och utan denna skulle värdet vara mycket litet enligt representanten. Jämför detta med byggnader som har ett allmängiltigt intresse såsom hyresfastigheter. Branschen är redan utsatt för fluktuationer eftersom de är verksamma i förädlingsprocessen och därmed köper in råvaror. Råvarumarknader är kända för att vara fluktuationsutsatta. När det gäller marknaden för råvaror av olika träslag har denna dock blivit stabilare under de senaste tio åren.

När det gäller **implementeringen** kommer i Rörviks fall revisorn att hjälpa till att ta fram information till detta, förhoppningsvis innan kvartalsrapporten i mars. Planen är att ta fram jämförelsebelopp parallellt med den ordinarie redovisningen under nästkommande år. Detta för att öppningsbalansen till årsredovisningen för 2005 ska bli klar. Eftersom företaget är noterat på Stockholmsbörsen ställs även kravet att i årsredovisningen för 2003 redogöra för företagets plan när det gäller implementeringen utav IASB:s normer. Att vara börsnoterat innebär mer arbete för företaget när det gäller kvartalsrapporter med mera och motivet för att stanna består i möjligheten att vid behov kunna använda aktier som betalningsmedel. I SCA:s fall startade företaget ett projekt för 1 år sedan. De har dock under året konstaterat att förändringarna på grund av IAS/IFRS inte blir så stora. Under projektets gång har de fattat beslut om hur de ska tillämpa de regler där det finns alternativ enligt IAS. Ett tilläggspaket, med de få kompletteringar som företaget måste göra, kommer att tas fram till april/maj 2004. Detta kommer att rapporteras för 0312 och 0403 under maj. 0312 kommer att revideras under maj/juni. Därefter kommer tilläggspaketet att ingå i all kvartals-rapportering under 2004, för att ge riktiga jämförelsesiffror 2005. Även om SCA har 2 jämförelseår i sin årsredovisning kommer de enbart att redovisa ett jämförelseår enligt IAS/IFRS. Utbildningsaktiviteter kommer att genomföras under maj/juni nästa år. Aktiviteterna beror egentligen inte på

IAS/IFRS, utan är mer till för att höja kvaliteten i rapporteringen generellt. Eftersom företaget egentligen inte börjat med IAS 39 kan representanten inte säga vad denna kommer att kräva vad gäller implementering. Holmens representant hänvisar till att införandet är vid nästa årsskifte och till dess ska problemområden vara identifierade och lösta. När det gäller öppningsbalansen arbetar man med denna parallellt så att jämförelseåret kan hanteras. Därmed kommer det bli en stegvis implementering under 2004.

När frågorna berör för- respektive nackdelar med att **värdera tillgångar till verkligt värde eller anskaffningsvärde** menar representanten för SCA att nackdelen med verkligt värde som hon ser det är att det kan bli såväl kostsamt som tidskrävande. Anskaffningsvärde är att föredra anser Holmens representant. Verkligt värde är besvärligt att beräkna. När det gäller IFRS 41 – Värdering skog, finns värderingssvårigheter eftersom värdet förändras beroende på om hela tillgångsmassan ska värderas tillsammans eller delas upp på något vis. Tidsaspekten är också något att ta hänsyn till när det gäller skogsbruk. Övriga funderingar är att i viktiga frågeställningar så försöker vi bilda oss en uppfattning i branschen som helhet för att få en enhetlighet i tillämpningen menar Holmens representant. Representanten för Rörvik menar att fördelen med värdering till anskaffningsvärde är att kunna uppvisa resultat som inte är så utsatt för värdefluktuationer eftersom branschen i sig svänger. Stabilare råvarumarknad är en förmån för företaget som kan visa upp jämnare resultat mellan olika år. Detta mycket tack vare längre avtal som ger trögare prisörklighet. Dock förekommer fortfarande variationer i inköspriser på marknaden. Företaget kommer därför även i fortsättningen att använda historiska anskaffningsvärden i sin redovisning samt att använda differentierad avskrivningstakt på framför allt maskiner. Fördelarna med detta är att det blir mindre arbetsamt och därmed mindre kostsamt att fortsätta värdera till anskaffningsvärde. Det finns inga nackdelar som företaget känner till med denna värdering eftersom de aspirerar på att dra till sig långsiktiga ägare och därför inte eftertraktar variationer på resultatet mellan olika år. En variation i resultat mellan olika år kan få till följd att aktien blir attraktiv för ägare med ett kortsiktigt lönsamhetsperspektiv. Verkligt värde skapar endast glädje åt aktieägarna. Risken för variation mellan olika års resultaträkningar finns om värdering sker till verkligt värde eftersom företaget måste omvärdera tillgångarna med vissa tidsintervall. Intervallen beror bland annat på fluktuationer i värdet av tillgångarna. Slutligen diskuteras olika synpunkter på IAS 41 om jord- och skogsbruksverksamheter. Normen kräver att företag värderar biologiska tillgångar till verkligt värde. Representanten anser att problemet är hur detta värde ska fastställas för att det ska anses tillförlitligt. Om utgångspunkten är att verkligt värde ska värderas utifrån föreställningen att alla tillgångar ska säljas ger detta ett värde. Ett annat värde skulle uppnås i de fall tillgångarna kan delas upp innan beräkningen. Detta skulle medföra ett högre verkligt värde. Bedömning av diskonteringsränta är också ett problem. Frågan är om respektive företag kunna använda en egen framräknad ränta. I sådana fall blir det svårare för intressenter att jämföra företagen. Trots svårigheterna med att beräkna tillgångarnas verkliga värde kan man också se fördelarna med denna värdering eftersom det historiska anskaffningsvärdet inte ger en rättvis bild av företagets tillgångar. Troligtvis ger det verkliga värdet en bättre bild.

Representanterna fick frågor om huruvida deras respektive företag **fattat beslut i värderingsfrågan**. I Rörvik är beslutet ännu ej taget men där lutar det åt att värdering till anskaffningsvärde behålls. När beslutet fattas kommer representanten som är ekonomichef samt revisorn och sedan styrelsen att vara delaktiga i det. SCA kommer att värdera sina tillgångar till anskaffningsvärde, beslutet fattades under sommaren 2003. Beslutsprocessen är att koncernredovisningschefen, ställföreträdaren och den ansvariga för delprojekt anläggningstillgångar (i företagets IAS 2005 projekt) förbereder. Revisorer är närvarande vid

beslutet. *”Beslut kommuniceras uppåt i organisationen”* enligt representanten. Holmen kommer också att värdera sina materiella tillgångar till anskaffningsvärde när det gäller allt utom skogstillgångarna där IAS 41 kräver värdering till marknadsvärde. Att fortsätta värdera till anskaffningsvärde kräver inget beslut för Holmen. Om beslut ska fattas förbereds frågan av anställda på koncernstab Ekonomi och Finans som tar frågan ända upp till styrelsen där så erfordras. När det gäller **motiv som är avgörande för beslutet** hänvisar representanten för Rörvik till fluktuationerna inom branschen. Motivet för SCA är enligt dess representant att värdering till anskaffningsvärde är enklare, billigare och mer lättförståeligt. Representanten för Holmen menar att motivet är att verkligt värde är svårt att fånga och beräkna tillförlitligt. Till sist får representanterna frågan om de kan tänka sig att **värdera materiella tillgångar till verkligt värde i en juridisk person** om det skulle vara möjligt. Representanten för Holmen besvarar inte frågan eftersom den inte är aktuell för företaget. SCA:s representant menar att eftersom det är enklare, billigare och mer lättförståeligt med värdering till anskaffningsvärde finns det ingen anledning för en juridisk person att värdera materiella tillgångar till verkligt värde. Även representanten för Rörvik menar att det inte finns anledning att värdera till verkligt värde då detta skapar så mycket merarbete. Det är också oerhört svårt att värdera till ett ”verkligt” värde.

4.1.1 Analys

Skillnader mellan hur skogsbolagen upplever harmoniseringen påträffas efter genomgången av intervjuerna. Hos representanten i Rörvik Timber anser de att harmoniseringen inte kommer att påverka dem i så stor utsträckning men anser att harmoniseringen kommer att leda till mer redovisningskostnader i företaget. Det är ett exempel på avvägningar som företagen måste ta ställning till när de arbetar med redovisning. Här är informationsekonomin betydelsefull eftersom avvägning måste göras mellan nytta och kostnad. Nyttan av informationen bör vara större än kostnaden att tillhandahålla den. Representanten från Holmen menar på att harmoniseringsprocessen medför mycket merarbete. Likheter med redovisningsharmonisering är annars att den generellt uppfattas som positiv eftersom enhetliga redovisningsprinciper är värt att sträva efter. Representanten för Holmen anser dock att den går för långt in på detaljnivå vilket för med sig frågan om vem redovisningen är till för. Vi anser att han menar att detaljrikedomen blir så omfattande att aktieägare inte kommer att orka eller ha viljan att läsa och förstå allt. Jämför här med de företag som redan tillämpar IASB:s normer, exempelvis Telias 128 sidor långa årsredovisning.

När det gäller införandet av IASB:s normer anser alla representanter att enhetliga principer är positivt. Skillnaden är att representanten från Holmen tycker att det är negativt att alla IAS/IFRS måste följas och att detta kommer att innebära problem. Detaljrikedomen i normerna och därmed ökad tidsåtgång med att ta fram årsredovisningar bedöms vara det största problemet. Han har svårt att se mervärdet av att införa IFRS. Vad avser representanten från Rörvik anser denne att värdering till verkligt värde som i vissa fall förespråkas i IFRS är svår att beräkna och få ett tillförlitligt värde på. Detta är Rörviks representant inte ensam om att tycka när det gäller problem med tillgångsvärdering. Även forskare anklagar värdering till verkligt värde för att vara komplex och svårbegriplig men de anser också att denna värderingsgrund ger en mer rättvisande bild än värdering till anskaffningsvärde. Det som uppfattas som ett problem hos SCA är att följa IAS 39, annars bedöms situationen vara som ett normalt förändringsarbete som inte kommer att ställa till med större problem.

Arbetet med att implementera kommer att ske parallellt med den ordinarie redovisningen under 2004 hos både Rörvik Timber och Holmen paper. Holmen kommer att utföra en stegvis implementering under 2004, det har vi uppfattat som tanken hos Rörvik också. SCA startade

arbetet med implementeringen redan under 2002 och arbetet pågår fortfarande. Beslut angående huvud- respektive alternativregler fattas under denna tid. Under nästa kvartal kommer de sista kompletteringarna belysas och allt kommer att ingå i kvartalsrapporteringen redan 2004. IFRS 1 ska vägleda företag i hur implementeringen ska gå till. Tidpunkten för övergången beräknas utifrån när företagen måste redovisa öppningsbalanser. För noterade företag som Rörvik, SCA och Holmen gäller det att införa redovisning enligt IFRS senast 2005 vilket medför att öppningsbalansen ska bestå av siffror från 2004. Representanterna berättar att de har gått kurser och studerat normerna under en längre tid för att klara av öppningsbalansen och implementeringen av alla normerna.

När det gäller värdering till historiska anskaffningsvärden eller verkligt värde och den beslutsprocess som finns angående detta verkar de tre skogsbolagen eniga om att behålla värdering till anskaffningsvärde. Beslutsprocessen är i alla tre fallen föremål för styrelsen men frågan förbereds av personer inom företagets ekonomiavdelningar. I Rörviks och SCA:s fall är även revisorerna med när beslutet bereds. Motiven för besluten skiljer sig mellan företagen. Representanten för Rörvik menar att motivet för att värdera till anskaffningsvärde är fluktuationerna i branschen medan representanten för Holmen menar att verkligt värde är svårt att beräkna och vi uppfattar det som att han åsyftar att detta leder till merkostnader i form av arbete. I sådana fall är motivet samma för SCA där Kristina anser att värdering till anskaffningsvärde är billigare och mer lättförståeligt. Här är representanten inne på begriplighet som är en av de kvalitativa egenskaperna i IASB:s ramverk. Informationen ska vara lättbegriplig och därmed användarvänlig. Vad avser representanten för Rörvik har han tidigare under intervjun uppgett att verkligt värde är svårt att beräkna vilket betyder att när det gäller denna fråga är representanterna överens. Att en juridisk person ska välja att värdera till verkligt värde är det ingen av representanterna som tycker. Detta för att det skapar merarbete och att det är svårt att värdera till verkligt värde eftersom det uppfattas som subjektivt.

4.2 Intervju med representanter från fastighetsbranschen

Vi har intervjuat Stefan Lans på AP Fastigheter. Fastighetsaktiebolaget Hufvudstaden besvarar våra frågor via enkät. Svaren ges av Anette som är redovisningschef på kontoret i Stockholm.

AP fastigheter ägs av 1-4:e AP-fonderna och är en koncern. AP Fastigheter är uppdelat i sju regioner där var och en av dessa har en controller som arbetar med internredovisning. Företaget har också personer fördelat på fyra ställen som sysslar med externredovisning. Stefan utför båda arbetsuppgifterna åt Göteborgskontoret. Företaget är inte noterat på börsen. När det gäller företagets fastighetsbestånd ägs detta indirekt genom kommandit- och handelsbolag. AP Fastigheter är verksamma i Uppsala, Gävle, Stockholm och Göteborg. Marknadsvärdet för företagets fastigheter var 36 353 miljoner kronor vid årsskiftet 2002/2003. Företaget är medlem i Svenskt Fastighetsindex (SFI) sedan starten 1997.⁷⁹

Hufvudstaden bildades 1915 av bland andra Ivar Kreuger. Hufvudstaden introducerades på Stockholms fondbörs 1938. I Hufvudstadens affärsidé slås fast att de i egna lokaler i centrala Stockholm och centrala Göteborg skall erbjuda framgångsrika företag högkvalitativa kontors- och butikslokaler på attraktiva marknadsplatser⁸⁰. Värdet på företagets fastigheter var år 2002 10 556 miljoner kronor.⁸¹ Nedan följer svaren av frågorna från intervjuhandledningen.⁸²

⁷⁹ AP Fastigheters årsredovisning 2002.

⁸⁰ www.hufvudstaden.se.

⁸¹ Hufvudstaden årsredovisning 2002.

⁸² Bilaga 2.

Synpunkter på harmonisering av redovisningen hos AP Fastigheter är att de ska ta ställning till huruvida tillämpning av IASB:s normer kommer att bli aktuellt för dem på koncernnivå men än så länge är inget beslutat. Företaget informerar redan om fastighetsbeståndet till marknadsvärde dock som övrig information i årsredovisningen och inte i redovisningen. I övrigt anser representanten att det generellt är bra med enhetliga redovisningsprinciper. Det underlättar för benchmarking och för möjligheterna att jämföra marknader. Företaget erhåller ett hjälpinstrument när det gäller att få reda på hur olika marknader ser ut och vilka som är expansiva i och med att jämförbarheten ökar. Problemet är tills vidare hur Årsredovisningslagen kommer att ändras till följd av de nya normerna. Hufvudstaden anser att redovisningsharmoniseringen kommer att medföra mer information om företagen och hur dess redovisning utförs. Detta ger merarbete för de flesta i form av att rapportera rätt. **Att införa IFRS** anser representanten för AP Fastigheter är positivt eftersom jämförelsen med andra bolag och länder ökar. Den negativa sidan med just värdering till verkligt värde är fluktuationer i resultat mellan olika perioder. Vid införandet kommer troligtvis problem att uppstå men då företaget än så länge enbart funderar på att värdera tillgångarna till verkligt värde i koncernsammanhang anses problemen vara hanterbara. Ett problem kan antas bli var över- respektive undervärde ska tas upp i bokföringen. Representanten för Hufvudstaden ser just nu inget positivt, bara mer information som skall lämnas, frågan är vem som läser all denna information. *"Analytikerna förstås, men troligen inte många till"* menar hon. Införandet uppfattas dock inte ge upphov till problem. När det gäller **implementeringen** har AP Fastigheter inte beslutat om att värdera till verkligt värde. De måste inte följa IFRS då företaget inte är noterat, vilket medför att de ännu inte tagit ställning till hur implementeringen ska gå till. Representanten för Hufvudstaden menar att dess rapportering främst avser finansiella instrument och marknadsvärderingar på förvaltningsfastigheterna som inte kräver större implementeringar.

Vad avser för- respektive nackdelar med att **värdera materiella tillgångar till verkligt värde eller anskaffningsvärde** anser Hufvudstadens representant att nackdelarna med verkligt värde är att resultat och eget kapital kan ha stora förändringar mellan åren beroende på konjunkturläge. Representanten för AP Fastigheter menar att fördelarna med verkligt värde är att jämförbarheten underlättas och att det som finns angivet i balansräkningen är det belopp som kan förväntas vid en försäljning. Eftersom företaget är anslutet till SFI värderar de redan fastighetsbeståndet till verkligt värde via två externa värderare som har hand om det kommersiella och bostadsdelen var för sig och anser att det ger en mer rättvisande bild. Nackdelen blir att resultatet från år till år kommer att svänga betydligt mer än vad det gör vid värdering till historiska anskaffningskostnader enligt representanten.

Beslut om hur materiella anläggningstillgångar ska värderas är hos AP Fastigheter ännu inte taget men antagligen kommer företaget att värdera tillgångarna till verkligt värde i stället för anskaffningsvärde. Företaget kommer troligtvis att följa det beslut som tas av fastighetsbranschen som helhet. Beslutsfattare kommer troligtvis vara styrelsen och om det mot all förmodan inte skulle vara fallet är det ledningen som ska ställa sig till frågan. När det gäller Hufvudstaden fattades beslutet av styrelsen under 2002. Det får till följd att företaget byter redovisningsprincip och marknadsvärderar fastigheterna. **Motivet till beslutet** är enligt Hufvudstadens representant införandet av IFRS. Även representanten för AP Fastigheter menar att det är avgörande om anpassning till IASB:s normer kommer att bli aktuellt för företaget. Ifall företaget inför normerna kommer de att följa det beslut som övriga företag inom branschen fattar. **Om en juridisk person kan välja att värdera materiella tillgångar till verkligt värde** anser representanten för AP Fastigheter att deras val borde bli att fortsätta värdera till anskaffningsvärde eftersom värdering till verkligt värde i många fall inte skulle ge

upphov till mervärde för företagen. När det gäller de kommandit- respektive handelsbolag som ingår i AP Fastigheter har de flesta av dem inte tillräckligt stora värden i anläggningstillgångar för att möjligheten att värdera till verkligt värde ska löna sig. Representanten för Hufvudstaden besvarar tyvärr inte frågan i enkäten.

4.2.1 Analys

Harmoniseringen inom redovisningsområdet som EU bestämt påverkar inte AP Fastigheter då företaget inte är noterat. Trots detta funderar AP Fastigheter på att införa normerna dels för att det är ett storleksmässigt betydande företag i branschen och dels för att övriga företag i branschen kommer att införa normerna. Möjliga orsaker till redovisningsharmonisering undersöktes av Aisbitt (2001). Hon kom fram till att orsakerna kan vara allt ifrån lagstiftning till redovisningspraxis, krav från marknaden och branschfaktorer. Det sistnämnda stämmer väl överens med motivet till varför AP Fastigheter överväger att tillämpa IFRS i sin redovisning enligt dess representant. AP Fastigheter har ännu ej funderat över hur implementeringen ska gå till om företaget inför redovisning enligt IFRS berättar representanten. Generellt anser han att harmoniseringen är bra. AP Fastigheter utvärderar ofta marknader för att lokalisera expansiva sådana. Införandet av de nya normerna skulle fungera som ett hjälpmedel i den processen. När det gäller positivt eller negativt och problem med införandet tror företagets representant att problemen kommer att bli hur Årsredovisningslagen tar ställning till normerna och huruvida den förändras. I Herrmann & Thomas undersökning 1995 drar författarna slutsatsen att maximal harmonisering är nära på omöjlig eftersom företag måste ta hänsyn till olika omständigheter, exempelvis landsspecifika lagar. Tanken för oss dock till IASB:s ramverk där innebörd och form är ett viktigt begrepp. Följden av denna är att transaktioner ska redovisas i enlighet med deras ekonomiska innebörd och inte enbart i enlighet med den juridiska formen. Även bokföringen av över- respektive undervärde blir ett problem menar AP Fastigheters representant. Fluktuationer i resultatet från år till år till följd av värdering till verkligt värde är negativt. Det positiva är att jämförbarheten ökar mellan företag i olika länder.

Hufvudstaden är ett börsnoterat företag vilket gör att de är tvungna att införa IAS/IFRS. Deras representant anser att harmoniseringen kommer att skapa mer arbete för företagen och det kommer att behöva lämnas mer information för att rapportera rätt. Hon ser inte för tillfället några positiva aspekter utav införandet utav IFRS. Det är väldigt mycket information som skall lämnas men frågan är vilka intressenter som kommer att läsa all denna information. I IASB:s ramverk kan vi läsa att fullständighet är ett viktigt begrepp när det gäller de finansiella rapporternas tillförlitlighet. Fullständighet syftar på att all information ska lämnas eftersom utelämnad information kan leda till att informationen blir missvisande för användarna. I ramverket nämns det dock att avvägning ibland måste göras mellan relevans och tillförlitlighet. Nyttan av tidig information måste vägas mot nyttan av mer tillförlitlig sådan. Representanten för Hufvudstaden tror att analytiker säkerligen kommer att uppskatta informationen men antagligen inte så många andra. Representanten ser inga problem när det gäller införandet av IFRS men hon ser inget positivt med det hela heller.

När det gäller värdering till historiska anskaffningsvärden eller till verkligt värde anser AP Fastigheters representant att verkligt värde är en fördel för att den underlättar jämförbarheten mellan företag. Enligt författare som tar upp tillgångsvärdering är det positiva med värdering till verkligt värde att värderingsgrunden på ett bättre sätt beskriver den ekonomiska verkligheten än vad värdering till anskaffningsvärde gör. Följden av värdering till verkligt värde blir dock fluktuationer i resultatet vilket anses som mycket negativt. IAS normer om materiella tillgångar (IAS 16, 40 och 41) innehar en regel som gör det möjligt att värdera

tillgångarna till verkligt värde. Om företagen byter redovisningsprincip medför det att tillgångarna ska omvärderas med vissa tidsintervall. När tillgångens värde minskas genom omvärdering ska minskningen redovisas som en kostnad. Detta ger upphov till sådana fluktuationer som representanten syftar till. Om det blir möjligt att värdera anläggningstillgångarna till verkligt värde tror han att de kommer att göra detta. Beslutet ska tas av styrelsen och motivet till beslutet kommer antagligen att vara hur andra företag i branschen värderar sina anläggningstillgångar. Vad avser värdering av tillgångar till verkligt värde i en juridisk person ser han att värdering till anskaffningsvärde är mest lönsamt. Detta eftersom det inte skulle ge upphov till mervärde för dessa att värdera till verkligt värde i och med att storleken på anläggningstillgångarna ofta inte är tillräckligt för att det ska löna sig. Hufvudstaden tog beslut under 2002 att de skulle använda sig utav marknadsvärdering vid värdering utav deras förvaltningsfastigheter enligt deras representant. De fördelar och nackdelar hon ser med valet att använda sig utav verkligt värde istället för anskaffningsvärde lutar åt de konjunktursvängningar som kan ge stora svängningar i eget kapital från år till år. Hon ser inga stora problem med implementeringen utav IFRS och IAS på Hufvudstaden. Deras rapportering avser framför allt finansiella instrument och marknadsvärderingar utav förvaltningsfastigheter. Bestämmelserna i IAS 40 (förvaltningsfastigheter) uttrycker att den värderingsprincip företag väljer att tillämpa måste de använda på samtliga förvaltningsfastigheter. Eftersom marknadsvärderingar inte är tillämpliga i de nuvarande svenska normerna kommer Hufvudstaden att redovisa ett byte av redovisningsprincip. Hur redovisningen ska utföras ger representanten inget svar på men i enlighet med IAS 8 om bland annat byten av redovisningsprincip kan bytet redovisas retroaktivt eller med en framåtriktad tillämpning. Dock förordas en retroaktiv tillämpning vilken medför att den nya principen tillämpas på alla händelser som om den alltid använts. Företag får lov att byta redovisningsprincip om det innebär att informationen blir mer tillförlitlig.

4.3 Intervju med representant från rederibranschen

Vi har intervjuat Claes Göran Waborg som arbetat på **Stena AB** sedan 1987. Han arbetar som ekonomichef/group chief accounting. Stena AB är verksamt inom framförallt fartygs- och fastighetsbranschen. Det sammanlagda värdet i balansräkningen på dessa två branscher är cirka 20 miljarder kronor. Företaget startade sin verksamhet inom metallbranschen 1939 och där verkar fortfarande Stena Metall AB.⁸³ Intervjun formas utifrån intervjuhandledningen.⁸⁴

Harmoniseringsprocessen av redovisning påverkar inte företaget ännu eftersom Stena AB inte är noterat på Stockholmsbörsen. De är inte tvingade att följa IASB:s normer från och med 2005. Troligtvis kommer företaget att börja applicera normerna först 2007. Självklart är den generella harmoniseringen positiv anser representanten. Det är bra med strävan att redovisningsprinciper skall bli lika i olika länder vilket ökar jämförbarheten. Harmoniseringen inom redovisningsområdet är eftersträvansvärt. När det gäller **införandet av IFRS** anser han att det är positivt gentemot de banker som företaget är i kontakt med eftersom dessa vill ha mycket information. Detta gäller både banker i Europa och i USA. Positivt är även att jämförbarheten ökar mellan företag. När det gäller den negativa sidan består den främst i att upplysningarna blir betydligt mer omfattande. Detta leder i sin tur till att företaget avslöjar för mycket för sina konkurrenter. Det är inte alltid man vill ge ut så mycket information om företaget gentemot sina konkurrenter. Detta kan leda till bland annat att de kan se i stort sätt vad man ger för en investering. Som företag vill man ofta inte ge ut allt för mycket

⁸³ www.stena.se.

⁸⁴ Bilaga 2.

information menar representanten. Negativt med införandet av IFRS kan även delvis vara att det krävs mer resurser att ta fram den ytterligare informationen. Redovisningsmässigt uppstår inga stora problem. Representanten anser inte att det kommer att innebära så stora förändringar för Stena. Det som dock kan skapa redovisningsmässiga problem är redovisningen av pensioner och finansiella instrument. När det gäller den förstnämnda är svårigheterna hur pensionerna ska redovisas och hur auktarieberäkningarna ska utföras. **Hur implementeringen ska gå till** kan representanten inte svara på ännu. Men han ser införandet hos företaget som antagligen ett måste. Stena är stort men dock ej börsnoterat. Representanten anser att företaget inte har som mål att "ligga i framkant" vad gäller nya redovisningsprinciper, bästa årsredovisning mm, men företagets storlek gör att de måste leva upp till de regler som gäller för börsbolag i allmänhet. Som fallet är nu följer de inte helt alla RR:s rekommendationer. Men representanten ser inga stora problem i att göra en implementering. Om företaget beslutar att följa IASB:s normer från och med 2007 kommer normerna att implementeras stegvis i redovisningen.

Det finns både för- och nackdelar med att **värdera tillgångarna till verkligt värde respektive anskaffningsvärde**. Fördelarna med verkligt värde är att visa bankerna flottans marknadsvärde. Företaget värderar flottan till verkligt värde två gånger om året. Värderingen utförs av externa värderare och syftar till att ge bankerna en rättvisande bild av det verkliga värdet. Denna värdering är dock inte med i den externa redovisningen. Nackdelarna är om värdering till verkligt värde skulle komma att påverka resultatet så att det fluktuerar på grund av denna värderingsprincip. Branschen påverkas av dollarkursen vilket kan ge upphov till svängningar i flottans verkliga värde. Värdering av fasta tillgångar uppfattas som subjektiv till skillnad från finansiella tillgångar där marknadsvärdet är det värde som tillgångarna har på börsen. Fördelarna med anskaffningsvärde är att slippa värdefluktuationer i resultatet enligt representanten. **Beslut angående värdering av materiella tillgångar** har för närvarande inte formellt diskuterats men när beslutet ska fattas kommer VD, vice VD och koncernredovisningschefen att gemensamt besluta i frågan. Enligt representanten lutar det dock åt att de ska behålla redovisning av materiella anläggningstillgångar till anskaffningsvärde. Detta eftersom det ej finns önskemål från företaget att värdera fartyg och fastigheter till verkligt värde. Vad avser **motiv till beslutet att införa IFRS** kan det vara att EU beslutar att företag i Stenas storleksklass ska redovisa enligt normerna. En annan orsak kan vara att branschen väljer att tillämpa normerna och i sådana fall kommer företaget också att göra det. Motivet som kommer att ligga till grund för företagets beslut, är ifall de blir tvungna att införa detta. Om de inte blir tvungna ser de inte detta som särskilt intressant. Representanten anser att som läget är nu känns det inte som om företaget vinner något på det. Om en **juridisk person får möjligheten att värdera materiella tillgångar till verkligt värde** anser representanten för Stena att det är ointressant för dem att införa värdering till verkligt värde med tanke på den koppling Sverige har mellan redovisning och beskattning.

4.3.1 Analys

Stena AB är inte noterat och är därför inte tvingade att införa redovisning enligt IASB:s normer. På grund av sin storlek överväger företaget att ändå införa normerna 2007. Stena är på grund av storleken jämförbar med börsnoterade företag. De har en likartad struktur när det gäller styrelse och ledning och hur beslutsgången ser ut. Även vilka som är med att fatta besluten. Det har i viss omfattning att göra med vem som kontrollerar enheten, med andra ord postulatet redovisningsenhet. När redovisningsharmonisering kommer på tal får vi uppfattningen att åsikten är att detta generellt är något positivt. Skälet är att enhetliga redovisningsprinciper ökar jämförbarheten. När det sedan kommer till införandet av IFRS i Stena AB anser representanten att det är positivt mot deras banker. Eftersom företaget verkar i

rederibranschen där det finns behov av att veta att företaget kan genomföra affärer, exempelvis köp av fartyg när de vill måste de ha ett bra förhållande till bankerna. Motivet är att fartygen är dyra och företaget kan inte betala hela fakturan med sina likvida medel, därför finns behovet att ha kunskap om att det är klart från banken med lån för att en snabb affär ska kunna genomföras. Det negativa med harmoniseringen är att det i normerna krävs omfattande upplysningar. Representanten för Stena AB är orolig för att dessa upplysningar leder till att konkurrenterna kan lista ut exempelvis vad företaget betalat för ett fartyg. Clas Göran anser att det är att uppge mer information än vad företaget egentligen vill avslöja. Problemet med att informationen kommer andra till del än vad Stena önskar kan leda till att företaget blir mer restriktiva i sitt tillhandahållande. Problemet tillhör en del av de avvägningar som måste göras mellan relevans och tillförlitlighet. Införandet av IFRS anses annars inte ge upphov till större problem när det gäller den redovisningsmässiga biten. Problemen som finns är hur pensioner (IAS 19) och finansiella instrument (IAS 39) ska redovisas. Vi får uppfattningen att dessa normer tolkas som komplicerade både när det gäller att förstå och att applicera dem.

Implementeringsprocessen är inte igång hos Stena AB än eftersom de räknar med att införa normerna först 2007. I dagens läge följer de inte alla RR:s rekommendationer men tror ändå inte att införandet kommer att medföra stora problem i företagets redovisning. De kommer att stegvis implementera normerna under åren fram till 2007. När det gäller värdering till verkligt värde utförs detta redan i företaget två gånger om året. Skälet är att visa flottans marknadsvärde för företagets finansiärer. Stena är vad vi skulle kunna kalla för ett bankorienterat företag. Detta beror på att företaget till viss del är beroende av banker vid inköp av fartyg eftersom det handlar om att ha stor tillgång till likvida medel. Företagets redovisningstradition är mer lik den kontinentala än den anglosaxiska. Stena är inte beroende av många små aktieägare och därför är företaget inte noterat. De har heller inte infört alla RR:s rekommendationer vilka kan ses som mer anglosaxiska då rekommendationerna till stor del följer IAS normer. Den värdering till verkligt värde som Stena gör två gånger om året för att tillfredsställa bankerna, påverkar dock inte redovisningen. Nackdelen med att använda denna värderingsgrund som redovisningsprincip är att resultatet blir mer fluktuerande mellan olika år. Värdering till verkligt värde uppfattas även som subjektiv. Att värdering till verkligt värde anses vara subjektiv beror på att denna tillgångsvärdering ger uttryck för en verksamhets subjektiva preferenser och kan inte användas om redovisningen ska vara objektiv. Objektivitet ställs ofta som krav på redovisningen. Nackdelarna med värdering till verkligt värde leder till att företaget kommer att värdera sina anläggningstillgångar till anskaffningsvärde menar representanten för Stena. De som fattar beslut i Stena är koncernredovisningschefen tillsammans med VD och vice VD. Stenas motiv för att införa IFRS i sin redovisning grundar sig på vad EU:s regler tvingar dem till. Clas Göran anser att det är ointressant att införa IFRS i en juridisk person eftersom det får skatteeffekter för denna.

4.4 Analys av likheter och skillnader mellan företag och branscher

Likheter mellan respondenternas arbetsuppgifter är att de har ansvaret för eller är insatta i harmoniseringsprocessen i respektive företag. Skillnaden är att alla inte har det övergripande ansvaret för redovisningen som helhet i företaget. Vi anser ändå att vi kan jämföra deras åsikter då alla förstår innebörden av harmoniseringen i företaget. Storleksmässigt skiljer företagen sig åt. Vissa av företagen är verksamma på större marknader, både internationellt och inom Sverige. En annan aspekt som måste tas med är att inte alla företagen är börsnoterade vilket gör att aktualiteten i införandet skiljer sig mellan företagen. När det gäller hur redovisningsharmoniseringen kommer att påverka respektive företag kan vi se att det inte har så mycket att göra med branschen utan snarare om företagen är tvingade att införa IFRS.

Endast de företag som är börsnoterade måste tillämpa IAS/IFRS från och med 1 januari, 2005. De andra företagen får eventuellt valmöjligheten att införa denna tillämpning. Att noterade företag inför redovisning enligt IFRS tyder på en legal, ”de jure” harmonisering som är likvärdig mellan branscherna. Samtidigt utläser vi från representanternas svar från de två företag som är onoterade att de kommer att följa branschens beslut vilket tyder på att det även kommer att finnas en praktisk, ”de facto” harmonisering. Dock menar Stenas representant att de först och främst inför IASB:s normer om EU beslutar att de måste. Här föreligger också en ”de jure” harmonisering. Benägenheten för ”de facto” harmonisering är större för det onoterade fastighetsbolaget än för rederiet. Andra likheter mellan branscherna är att de företag som är noterade upplever merarbete med införandet av normerna i respektive företag. Vad avser harmoniseringen generellt är alla representanter positiva. Motivet till detta är att enhetliga redovisningsprinciper ökar jämförbarheten. Målet med internationella normer är enligt IASB att de ska ge jämförbar information i finansiella rapporter. Syftet med rapporterna är att tillfredsställa ekonomiska informationsbehov hos dess användare. Införandet av normerna inom EU uppfattas av representanterna som positivt eftersom redovisningen blir mer likvärdig. Några egentliga skillnader finns dock inte, representanterna har svarat lite olika utförligt på frågan. AP Fastigheter ser även det positiva för deras företag att få svar på vilka marknader som är expansiva och därmed lönsamma att kanske satsa på etableringsmässigt. De uppmärksammar också att årsredovisningslagen inte ännu har justerats för de ändringar som de nya normerna medför.

Dock tolkas vissa normer av några representanter, i första hand från SCA och Stena som mer komplicerade. Det är främst IAS 39 men även IAS 19. Representanten för AP Fastigheter anser att ett problem kan vara var över- respektive undervärde ska tas upp i bokföringen. När det gäller normernas detaljrikedom är det representanterna från Holmen och Stena som tar upp detta som ett problem. Representanten för Stena protesterar mot detaljrikedomen i upplysningskraven medan representanten från Holmen menar detaljrikedomen generellt i IAS/IFRS. Att IASB kräver detaljrikedom i redovisningen har med tillförlitligheten i finansiella rapporter att göra. Denna klargör att felaktigheter inte får förekomma, däremot är det svårt att ge en helt korrekt bild av företaget bland annat beroende av problem i att mäta och identifiera transaktioner. Ju mer detaljerade normerna är desto mer information täcker de in och det är lättare att få en så korrekt bild som möjligt av företaget. Kritik mot IASB:s normer framförs av bland annat forskare eftersom normerna tillåter flera olika redovisningsalternativ. Därför blir också upplysningskraven hårdare. Även Hufvudstadens representant har svårt att se att värdet på rapporteringen och redovisningen skall öka genom att upplysningskravet ökar. Normerna kräver att informationen som lämnas skall vara mer detaljerad. Företaget har svårt att se vilka intressenter som kommer att läsa all denna information. I IASB:s ramverk anges att informationen ska vara användarvänlig, det vill säga att informationen ska vara lätt att begripa. Representanterna för Hufvudstaden och Holmen undrar vilka som kommer att orka läsa all information. Om informationen är tänkt till aktieägare anser vi att representanterna till viss del har rätt i sitt tyckande.

Representanterna som intervjuas i de noterade företagen menar att implementeringsprocessen i gång för fullt. De andra (Stena och AP Fastigheter) funderar på implementeringen och vi får uppfattningen om att den kommer att införas stegvis hos dem båda. Motiv för att införa IFRS för AP Fastigheter är vad branschen i övrigt gör. AP Fastigheter kommer med andra ord att följa branschpraxis. Enligt teorin om harmonisering inom redovisningsområdet kan det sägas att företaget använder en praktisk tillämpning av harmonisering. Denna kallas ”de facto”. När det gäller Stenas motiv är det baserat på vad lagstiftarna kommer att säga. Till skillnad från AP Fastigheter harmoniserar Stena sin redovisning på grund av att legala krav. En sådan

formell harmonisering kallas ”de jure”. Av företagen är det SCA som kommit längst i processen, de räknar till och med att redovisning enligt IFRS kommer att finnas i företagets kvartalsrapportering under 2004 enligt representanten. Hos de noterade företagen som är tvingade att införa IFRS är harmoniseringen formell, det vill säga ”de jure”. Vi får uppfattningen att företagen troligtvis inte skulle ha infört dem annars via intervjuer med deras representanter.

När det gäller värdering till historiska anskaffningsvärden eller till verkligt värde är de flesta representanterna överens om att fortsätta värdera till anskaffningsvärde. Enligt Hufvudstadens representant ska företaget införa värdering till marknadsvärde på sina fastigheter. Det är det enda företag av de vi intervjuat som har fattat beslut om detta. AP Fastigheter och Stena AB:s representanter är positivt inställda till verkligt värde men av olika orsaker, för fastighetsbolaget är det jämförbarheten med utländska företag inom samma bransch men för rederiet är det gentemot banker som de vill visa upp verkliga värden. Stena anser dock att värdering till verkligt värde är positivt men vill inte att redovisningen ska påverkas om värdeförändringarna ska redovisas över resultaträkningen. Representanten på Rörvik anser att värdering till verkligt värde är ett problem. Verkligt värde på en anläggningstillgång är olika beroende på vem intressenten är. Värderingen beräknas även ge upphov till fluktuationer i resultatet. Vidare menar han att anskaffningsvärdet ger den mest trovärdiga bilden på deras anläggningstillgångar. Nackdelar som respondenten för Rörvik Timber ser är också att fluktuationer på grund av värdering till verkligt värde endast lockar till sig kortsiktiga ägare medan de eftersträvar långsiktigt tänkande hos sina investerare. Företag som kan tänka sig värdering till verkligt värde i redovisningen är verksamma inom fastighetsbranschen. Motivet till att behålla anskaffningsvärden på de materiella tillgångarna är att värdering till verkligt värde är komplicerat och subjektivt beroende på vilken metod med mera som används. Det ger upphov till merarbete. Likheter i beslutsprocessen är att beslutet oftast är föremål för styrelsen att fatta. Det är endast i Stena som beslutet kommer att fattas av koncernredovisningschef, VD och vice VD. Här kommer vi in på företagets redovisningsenhet. Postulatet definieras utifrån vem som kontrollerar enheten. Underlaget till beslutet har i samtliga fall behandlats av redovisningsansvarig och i vissa fall har även hjälp givits av revisorerna innan ärendet når styrelsen. När det gäller att värdera tillgångarna till verkligt värde i en juridisk person är samtliga representanter emot detta. Motiven är olika. Det kan vara att värderingen skulle vara onödig och endast ge upphov till merarbete. Likaså kan det vara att kopplingen i Sverige mellan redovisning och beskattning gör det ohållbart för en juridisk person att värdera till verkligt värde. Detta eftersom resultatet kommer att fluktuera och att företaget får skatta för denna fluktuation.

Sammanfattningsvis när det gäller likheter och skillnader mellan branscherna kan sägas vara att åsikterna kring själva införandet av IFRS beror mer på om företagen är noterade eller ej. Vad avser värdering till anskaffningsvärde eller verkligt värde är betydelsen av branschtillhörigheten större. Skogsbolagen kommer inte att införa värdering till verkligt värde på sina materiella anläggningstillgångar. Däremot blir de tvingade att ta upp sina biologiska tillgångar till verkligt värde vid skördetidpunkten. AP Fastigheter kommer att införa värdering till verkligt värde om branschen ställer sig positivt till detta. Indikationer finns på att det är denna bransch som främst överväger värdering till verkligt värde. Hufvudstaden har redan beslutat att värdera fastigheter till verkligt värde. Rederibolaget kommer tills vidare att värdera anläggningstillgångarna till anskaffningsvärde. Både Stena och AP Fastigheter värderar redan sina materiella anläggningstillgångar till verkligt värde genom oberoende värderingsmän men värderingen infogas inte i redovisningen utan lämnas som merinformation till företagens intressenter. En likhet mellan branscherna är att företagen

upplever att de måste lämna mycket mer information i sin årsredovisning i och med införandet. Enligt IASB:s kvalitativa egenskaper är tillförlitligheten och relevansen i finansiella rapporter viktig. Dock måste en avvägning göras. Informationen får inte kosta mer än den nytta den ger upphov till. Eftersom redovisning enligt normerna ger mer arbete till företagen ses detta inte som positivt. Vissa av företagen uppfattar det omfattande upplysningskravet som negativt eftersom de måste ge ut mer information om sitt företag än innan införandet. De vill vara mer restriktiva i sitt tillhandahållande av information. Risken för benchmarking är stor vilket i och för sig kan vara positivt för ”de facto” harmoniseringen. Representanterna för företagen i de olika branscherna anser att själva harmoniseringsprocessen är positiv eftersom jämförbarheten mellan olika företag ökar. Men detta skapar endast fördelar för de företag som är verksamma och har intressenter internationellt. En annan nackdel som har uppmärksammats av företagens representanter med värdering till verkligt värde är att fluktuationen i resultatet kan öka vilket alla anser vara väldigt negativt.

5 Slutsatser

I detta kapitel presenteras våra slutsatser som baseras på analyserna i det föregående kapitlet. Slutsatserna ger svar på de frågeställningar vi har ställt upp i uppsatsens första kapitel. Kapitlet avslutas med våra reflektioner och förslag till vidare forskning.

5.1 Slutsatser

Problemdiskussionen behandlar harmoniseringen inom EU mot nya redovisningsnormer 2005. Dessa normer ges ut av IASB. Intressant är att beakta huruvida företag i branscher såsom skogs-, rederi- och fastighetsbranschen uppmärksammar alternativreglerna att värdera materiella tillgångar till verkligt värde. Ursprungligen är det så att olika länders redovisning inom EU härstammar från två redovisningstraditioner. En del länder som Storbritannien, Irland och Holland anammar den anglosaxiska traditionen medan de flesta länder inom EU anammar den kontinentala. Traditionerna har under åren närmast sig varandra främst är det den kontinentala som närmast sig den anglosaxiska eftersom världens mest inflytelserika normgivande redovisningsorgan, IASB och FASB, följer den traditionen.

Ett nyckelord inom anglosaxisk tradition är rättvisande bild. Det betyder att redovisningen ska visa det mest rättvisande även om det strider mot till exempel lagstiftningen. Innebörden av nyckelordet är att tillåta värdering av tillgångar till verkligt värde om detta värde ger en mer rättvisande bild än historiska anskaffningsvärdet. När det gäller forskning kring harmonisering av materiella tillgångar visar denna på att förekomsten är noll eller väldigt liten mellan länder. Viktigt att komma ihåg är att harmoniseringsprocessen både kan vara legal ”de jure” eller praktisk ”de facto”. Dessa två olika harmoniseringsfaktorer kommer även på tal under intervjuerna. En del företag väljer att göra som branschen i övrigt, det vill säga ”de facto” medan andra väljer att göra det som EU beslutar om i direktiven alltså ”de jure”.

Vi ville ta reda på vilka **uppfattningar om redovisningsharmonisering** som existerade i rederi-, fastighets-, och skogsbranschen. De uppfattningar vi har funnit hos representanterna för de aktuella företagen vi har intervjuat var att redovisningsharmonisering i allmänhet var positivt eftersom den ökar jämförbarheten mellan företags redovisning i olika länder. Enhetlig redovisning i olika länder uppfattades som positiv. Denna uppfattning delade alla representanterna från de tre olika branscherna vi intervjuade. Men alla företagen delade inte uppfattningen om att harmoniseringen skulle ha någon betydelse för just deras företag. Detta berodde på att företaget inte såg någon vinst med införandet. Ingen av representanterna för företagen i de tre branscherna ansåg att redovisningsharmonisering var enbart positivt för just deras företag. Forskningsfrågan handlade även om vilka **för- respektive nackdelar och problem som upplevdes med införandet av IFRS** och hur implementeringen skulle komma att gå till i företagen. Alla representanterna för företagen oberoende bransch upplevde att detta skulle komma att skapa mer arbete för deras företag eftersom de måste lämna mer upplysningar och information i sina årsredovisningar. Detta ansågs negativt eftersom de varken var eller är beredda på att ge ut för mycket information till sina intressenter. Representanterna hade svårt att se att detta skapade något ytterligare värde för dem med att lämna ut all denna information. En fråga som ett par av representanterna tog upp var vem som skulle komma att ha intresse för all information. Implementeringen utav IFRS var i full gång hos de företag som är börsnoterade när vi intervjuade deras representanter. Vissa av företagen började denna process tidigare än de andra. De börsnoterade företagen som intervjuades har kommit olika långt i processen. Men inga större olikheter stöttes på här. Ingen av de börsnoterade företagens representanter såg några problem med implementeringen förutom att den skapade mer arbete. De såg heller inte några större problem med de normer som berör

deras materiella anläggningstillgångar. Dock såg de större problem med de normer som berör pensioner och finansiella instrument. Implementeringen i de börsnoterade företagen kommer att ske stegvis. Ingen av de representanter vi intervjuade för företag som var onoterade har valt att införa IFRS från och med 1 januari, 2005. Trots detta ansåg de att ämnet var intressant eftersom de antagligen inom en snar framtid kommer att tillämpa dessa normer. Enligt representanterna kommer företagen att följa sin bransch i helhet. Ett annat argument för införandet var ifall de enligt ny lagstiftning skulle bli tvingande.

Vi undersökte även hur företagen i ovanstående branscher skulle välja att **värdera materiella tillgångar**. Hur skulle de motivera valet och vilka personer skulle vara involverade i beslutsfattandet var följdfrågan. De tre företagen inom skogsbranschen har valt att värdera sina materiella anläggningstillgångar till anskaffningsvärde. Motiven bakom detta var att det råder stora fluktuationer inom branschen. Värdering till verkligt värde skapar endast större fluktuationer vilket lockar kortfristiga investerare menade representanterna. Värdering till anskaffningsvärde ansågs också vara enklare, billigare och mer lättförståeligt. De bedömde även anskaffningsvärdet som mer tillförlitligt. Alla dessa företag är tvingade att införa IAS/IFRS 1 januari, 2005 eftersom de är börsnoterade. I alla skogsföretagen var beslutet föremål för styrelsen att fatta. Representanterna för de två företagen inom fastighetsbranschen såg båda med intresse på värdering till verkligt värde. Under en längre tid har företagen värderat fastigheter till verkligt värde/marknadsvärde men tillhandahållandet av informationen har inte skett i deras finansiella rapporter utan i andra informationskanaler. Representanten för AP fastigheter menade att eftersom företaget är onoterat har det inte fattat beslut i implementeringsfrågan då det inte är aktuellt för dem att införa IAS/IFRS redan 2005. Han fortsatte förklara att de motiv som kommer att styra deras val har mycket att göra med vad resten av branschen gör. Hufvudstaden är tvingade att införa normerna eftersom de är börsnoterade. Därför har de tagit beslut i frågan och kommer att använda sig utav marknadsvärde vid värdering av förvaltningsfastigheterna. Representanten menade att deras enda motiv var införandet utav IFRS. I fastighetsbranschen fattades beslutet på styrelsenivå. Representanten från rederibranschen berättade att Stena AB inte är börsnoterat men de var ändå intresserade utav frågan. Vidare sade han att för tillfället lutar det åt att de kommer att välja att värdera sina materiella anläggningstillgångar till anskaffningsvärde. Beslut kommer att fattas av VD, vice VD och koncernredovisnings chef när det blir aktuellt menade representanten. Enligt honom var fördelen med anskaffningsvärde att man undgår värdefluktuationer i resultatet.

Undersökningen gick även ut på att upptäcka om det fanns några **skillnader eller likheter mellan företag och branscher** när det gällde hur de materiella tillgångarna kom att värderas/redovisas. Likaså hur ett eventuellt byte av redovisningsprincip skulle hanteras. De flesta börsnoterade företag hade tagit beslut om vilken värderingsmetod de tänkte tillämpa när vi var där under intervjutillfället. Ingen av de onoterade företagen hade tagit detta beslut. De börsnoterade företagen inom skogsbranschen valde att fortsätta värdera sina materiella anläggningstillgångar till anskaffningsvärde. Hufvudstaden som var det börsnoterade företag vi intervjuade i fastighetsbranschen, har valt att värdera sina fastigheter till marknadsvärde enligt deras representant. Det onoterade fastighetsföretaget, AP Fastigheter ville enligt deras representant antagligen värdera fastigheterna till verkligt värde om de inför redovisning enligt IFRS. Hos Stena AB fanns ingen önskan från ledningens sida att värdera till verkligt värde om de införde normerna trodde representanten. De flesta representanterna var överens om att deras företag ville behålla den värderingsgrund som de hade före införandet. Därmed förelåg det inget byte av redovisningsprincip. Det var endast företag i fastighetsbranschen som var benägna att värdera materiella tillgångar till verkligt värde. Värderingen innebär att de

kommer att tvingas redovisa ett byte av redovisningsprincip. Hur bytet skulle hanteras i redovisningen fick vi tyvärr inget svar på eftersom de inte var klara med implementeringen.

5.2 Förslag till vidare forskning

Tidningarnas telegrambyrå (TT) rapporterade den 1 augusti 2003 om en utredning som förslog att *"alla svenska företag, vare sig de är börsnoterade eller ej, ska få möjlighet att i redovisningen värdera vissa materiella och immateriella tillgångar till sitt verkliga värde, normalt till marknadsvärdet"*.⁸⁵ Ansvarig för utredningen var Margit Knutsson, chefsrådman på länsrätten i Stockholm. Förslaget innebär inget krav utan en valmöjlighet. Vi anser att det vore intressant att följa upp om förslaget genomdrivs samt huruvida onoterade företag väljer att värdera materiella tillgångar till verkligt värde.

Vi anser också att det kan vara intressant att avvakta några år och sedan göra en uppföljning utav denna undersökning. Detta skulle påvisa hur det har gått för de olika företagen och även se om normerna har förändrats till följd av problem som företagen stöter på vid tillämpningen.

Slutligen föreslår vi att de i uppsatsen presenterade frågeställningarna undersökts även i andra typer av företag och branscher. Det är möjligt att undersökningen skulle uppnå ett annat resultat.

5.3 Slutord

Vi anser att vi fick svar på de forskningsfrågor vi hade och även syftet anser vi att vi har uppnått. Det finns vissa skillnader mellan de olika företagen och branscherna. Under processen med att skriva denna uppsats har vi haft möjlighet att göra intervjuer med företag inom skogs-, fastighets- och rederibranschen. Det hade varit önskvärt att kunna intervjua fler företag inom de olika branscherna. Detta är vi medvetna om och möjligheten finns att vi skulle ha kommit fram till andra slutsatser och analyser om antalet företag hade varit fler.

Vi använde oss även utav olika sorters intervju metoder. Vi hade tyvärr inte möjlighet att göra personliga besöksintervjuer med alla företag. Detta på grund utav att vissa företag hade tidsbrist vilket gjorde att vi även fick använda oss utav enkät och telefonintervju. Detta gjorde att vi inte hade samma möjlighet att utveckla frågorna och föra en vidare diskussion med dessa företag.

---

⁸⁵ Affärsdata, Artikelarkivet, "Tillgångar kan värderas i redovisningen", TT, 2003-08-01

Källförteckning:

Litteratur:

Andersen, H.,

Vetenskapsteori och metodlära-En introduktion, Studentlitteratur, Lund, 1994

Arbnor, I., & Bjerke, B.,

Företagsekonomisk metodlära, Studentlitteratur, Lund, 1994

Bell, J.,

Introduktion till forskningsmetodik, Studentlitteratur, Lund, 1993

Darmer, P. & Freytag, P. V.,

Företagsekonomisk undersökningsmetodik, Studentlitteratur, Lund, 1995

Ejvegård, R.,

Vetenskaplig metod, Studentlitteratur, Lund, 2003

Eriksson, L. T., & Wiedersheim-Paul, F.,

Att utreda, forska och rapportera, Liber ekonomi, 1999

Falkman, P.,

Redovisningens reglering, Studentlitteratur, Lund, 2001

Falkman, P.,

Teori för redovisning, Studentlitteratur, Lund, 2000

FARs Samlings volym 2003, FAR förlag, Stockholm, 2003

Jacobsen D. I.,

"Vad, när och hur", Studentlitteratur, Lund, 2002

Mathews, M R. & Perera, M H B.,

Accounting theory & development, Nelson, Australia, 1996

Nilsson, S.,

Redovisningens normer och normbildare, Studentlitteratur, Lund, 1999

Patel, R. & Davidsson, B.,

Forskningsmetodikens grunder, Studentlitteratur, Lund, 1994

Smith, Dag.,

Redovisningens språk, Studentlitteratur, Lund, 2000

Artiklar:

Affärsdata, Artikelarkivet, "Tillgångar kan värderas i redovisningen", TT, 2003-08-01

Aisbitt, S.,

"Measuring of harmony of financial reporting within and between countries; the case of Nordic countries", The European Accounting Review, 2001, 10:1, p. 51-72.

Buchanan, R.,

"International accounting harmonization: Developing a single world standard", Business horizons, 2003, vol. 46, issue 3, p. 61-70

Canibano, L. & Mora, A.,

"Evaluating the statistical significance of de facto accounting harmonization: a study of European global players", The European Accounting Review, 2000, 9:3, 349???

Casabona, P. & Shoaf, V.,

"International Financial Reporting Standards: Significance Acceptance, And New Developments", Review of business, 2002, vol. 23 issue 1, p.16 (5p).

Hertz, R. H.,

"A Year of Challenge and Change for the FASB", Accounting Horizons, 2003, vol. 17 issue 3, p. 247.

Petersen, L.,

EU:s nya regler om redovisning skapar brådska, Svenska Dagbladet 2003-05-14

Rundfelt, R.,

IASBs första egna standard, Balans nr 8-9, 2003

Svenberg, S.,

Att tänka på inför övergången till International Financial Reporting Standards, Balans nr 10, 2003.

Publikationer:

AP Fastigeters årsredovisning 2002

Hufvudstaden årsredovisning 2002

Redovisningsrådet, "IASC:s framework for the preparation and presentation of financial statements" (svensk översättning).

Rörvik Timber Årsredovisning 2002

IAS, hämtat från Europeiska unionens officiella tidning, L261/362 SV 13.10.2003:

IAS 1

IAS 8

IAS 16

IAS 40

IAS 41

Internet:

http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_europas_krav.html

http://www.pwcglobal.com/se/swe/ins-sol/spec-int/ias/artikel_konvertering.html

www.iasb.org.uk

www.apfastigheter.se

www.holmen.se

www.hufvudstaden.se

www.sca.se

www.stena.se

Respondenter:

Anette Ekstrand, Hufvudstaden, Stockholm 031230

Claes Göran Waborg, Stena AB, Göteborg, 031216

Kristina Andersson, SCA, Stockholm 031216

Leif Person, Rörvik Timber, Jönköping, 031212

Stefan Lans, AP Fastigheter, Göteborg, 031215

Ivan Vedin, Holmen paper, Örnköldsvik, 031221

BILAGA

INTERNATIONELLA REDOVISNINGSTANDARDER

IAS 1:	Utformning av finansiella rapporter (omarbetad 1997)
IAS 2:	Varulager (omarbetad 1993)
IAS 7:	Kassaflödesanalys (omarbetad 1992)
IAS 8:	Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper (omarbetad 1993)
IAS 10:	Händelser efter balansdagen (omarbetad 1999)
IAS 11:	Entreprenadavtal (omarbetad 1993)
IAS 12:	Inkomstskatter (omarbetad 2000)
IAS 14:	Segmentrapportering (omarbetad 1997)
IAS 15:	Information om effekterna av ändrade priser (omarbetad 1994)
IAS 16:	Materiella anläggningstillgångar (omarbetad 1998)
IAS 17:	Leasingavtal (omarbetad 1997)
IAS 18:	Intäkter (omarbetad 1993)
IAS 19:	Ersättning till anställda (omarbetad 2002)
IAS 20:	Redovisning av statliga bidrag och upplysningar om statligt stöd (omformaterad 1994)
IAS 21:	Effekterna av ändrade valutakurser (omarbetad 1993)
IAS 22:	Företagsförvärv och samgåenden (omarbetad 1998)
IAS 23:	Lånekostnader (omarbetad 1993)
IAS 24:	Upplysningar om närstående (omformaterad 1994)
IAS 26:	Redovisning av pensionsstiftelser (omformaterad 1994)
IAS 27:	Koncernredovisning och redovisning av innehav i dotterföretag (omarbetad 2000)
IAS 28:	Redovisning av innehav i intresseföretag (omarbetad 2000)
IAS 29:	Redovisning i höginflationsländer (omformaterad 1994)
IAS 30:	Upplysningar i finansiella rapporter för banker och liknande finansiella institut (omformaterad 1994)
IAS 31:	Redovisning av andelar i joint ventures (omarbetad 2000)
IAS 33:	Resultat per aktie (1997)
IAS 34:	Delårsrapportering (1998)
IAS 35:	Verksamheter under avveckling (1998)
IAS 36:	Nedskrivningar (1998)
IAS 37:	Avsättningar, eventalförpliktelser och eventualtillgångar (1998)
IAS 38:	Immateriella tillgångar (1998)
IAS 40:	Förvaltningsfastigheter (2000)
IAS 41:	Jord- och skogsbruk (2001)

Bilaga 2

Intervjuhandledning

Vi vill få dina synpunkter på harmoniseringen mot redovisning enligt IASBs normer. Hur kommer detta påverka ditt företag?

Vad har du för position på din arbetsplats?

Vad har du för syn på redovisningsharmonisering?

Vad anser ni är positivt/negativt för er med införandet av IFRS?

Ser ni några problem med införandet av IFRS?

Hur sker er implementering?

Vilka för- respektive nackdelar finns det med att värdera tillgångarna till verkligt värde eller anskaffningsvärde?

Har ni fattat beslut om hur ni skall värdera materiella anläggningstillgångar, hur lyder beslutet?

När tog ni detta beslut?

Vilka personer (positioner) var delaktig i beslutet?

Vilket/a motiv var avgörande för beslutet?

Om det skulle bli möjligt att värdera materiella tillgångar till verkligt värde i den juridiska personen, vilket val tror du att ni då skulle göra i den juridiska personen, motiv?

Övriga diskussionsområden, intervjuguide

Informationen ska vara tillförlitlig, relevant och jämförbar.

IFRS 1:

Huvudregeln är att normen ska tillämpas retroaktivt.

Alternativregeln innebär en framåtriktad tillämpning, där finns valet att värdera materiella tillgångar till verkligt värde i stället för anskaffningsvärde vid övergången. När det gäller beräkningen av verkligt värde finns det två alternativ, att använda ett uppskrivet belopp eller ett indexjusterat belopp.

IAS 8:

Normen lämnar upplysningar utöver de som lämnas i andra IAS-normer.

Företag får lov att byta redovisningsprincip om det krävs enligt lag eller normgivande organ eller om bytet ger en bättre redovisning av transaktioner eller händelser.

Första gången en redovisningsprincip avseende redovisning av tillgångar till omvärderade belopp tillämpas, utgör detta ett byte av redovisningsprincip, men redovisas som en omvärdering i enlighet med IAS 16, och är inte tillämpliga enligt denna standard.

Huvudprincipen är att bytet ska tillämpas retroaktivt. Undantag är om justeringsbeloppet inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt då genomförs bytet enligt framåtriktad tillämpning.

Alternativprincipen medför också en retroaktiv tillämpning. Undantag är om justeringsbeloppet inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt då genomförs bytet enligt framåtriktad tillämpning. Skillnaden mot huvudprincipen ligger i redovisning av jämförande information. Denna ska utföras som den rapporterats i de finansiella rapporterna avseende den tidigare perioden.

IAS 16:

Vid redovisningen är det viktigt att veta när utgifter ska redovisas som tillgång i balansräkningen. Företag behöver även veta hur de ska fastställa anskaffningsvärdet och beräkna avskrivningarna.

En materiell anläggningstillgång måste redovisas om den uppfyller definitions- och redovisningskriterierna för en tillgång. Företag ska redovisa materiella anläggningstillgångar om sannolikheten finns att de får ta del av de framtida ekonomiska fördelarna förknippade med tillgången och om tillgångens värde kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

När det gäller alternativprincipen kan tillgångarna redovisas till omvärderat belopp, tillgångens verkliga värde. Omvärderingarna ska göras regelbundet, beloppet ska inte avvika väsentligt från verkligt värde på balansdagen. För tillgångar som fluktuerar ofta kan ett behov finnas att värdera om dem varje år.

Ett företag lämnar upplysningar om karaktär och effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar som har en avsevärd inverkan under aktuell period och som förväntas ha avsevärda effekter under efterföljande perioder i enlighet med IAS 8, Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper.

IAS 40:

Förvaltningsfastigheter definieras som fastigheter (mark eller byggnader – eller del av en byggnad – eller båda) som snarare innehåses (av ägaren eller av en leasetagare om leasingavtalet klassificerats som ett finansiellt leasingavtal) i syfte att generera hyresinkomster eller värdestegring.

Enligt standarden kan företagen välja mellan antingen redovisning till verkligt värde: Förvaltningsfastigheter skall värderas till verkligt värde och förändringar i det verkliga värdet skall tas in i resultaträkningen, eller redovisning till anskaffningsvärde: Redovisning som grundar sig på anskaffningsvärde är huvudprincip IAS 16, Materiella anläggningstillgångar. Förvaltningsfastigheter värderas till avskrivet anskaffningsvärde (efter avdrag för eventuell ackumulerad nedskrivning). Ett företag som väljer att redovisa enligt den metod som bygger på anskaffningsvärde skall lämna upplysning om förvaltningsfastigheternas verkliga värde.

Vid värdering till verkligt värde skall emellertid alla förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

IAS 8, Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper, föreskriver att ett frivilligt byte av redovisningsprincip endast skall göras om bytet leder till att händelser eller transaktioner återges på ett bättre sätt i företagets finansiella rapporter. Det är högst osannolikt att ett byte av princip från verkligt värde till anskaffningsvärde ger en mer rättvisande bild. IAS 8 tillämpas på alla förändringar av redovisningsprinciper som sker när ett företag tillämpar denna standard första gången och väljer att tillämpa en metod som bygger på anskaffningsvärde. Effekten av ändrade redovisningsprinciper innefattar omklassificering av eventuella belopp som har tagits upp under rubriken omvärderingsreserv avseende förvaltningsfastigheter

Denna standard kräver att alla företag skall fastställa det verkliga värdet på förvaltningsfastigheterna i värderingssyfte (för metoden som bygger på verkligt värde) eller i upplysningssyfte (för metoden som bygger på anskaffningsvärde).

IAS 41:

Anger hur biologiska tillgångar skall redovisas och värderas bland annat när det gäller skörd. Den kräver värdering till verkligt värde efter avdrag för uppskattade försäljningskostnader från det att de biologiska tillgångarna redovisas första gången fram till dess att de skördas, förutom när verkligt värde inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt när tillgångarna redovisas för första gången. I sådana fall kräver IAS 41 att ett företag värderar den biologiska tillgången till anskaffningsvärdet efter avdrag för eventuell ackumulerad avskrivning och eventuell ackumulerad nedskrivning. När det verkliga värdet på en sådan biologisk tillgång kan mätas på ett tillförlitligt sätt, skall ett företag värdera den till det verkliga värdet efter avdrag för uppskattade försäljningskostnader. I samtliga fall skall ett företag värdera jord- och skogsbruksprodukter vid skördetidpunkten till verkligt värde efter avdrag för uppskattade försäljningskostnader.

IAS 41 innehåller inga särskilda övergångsbestämmelser. När denna standard börjar tillämpas, redovisas detta i enlighet med IAS 8, Periodens nettoresultat, fundamentala fel och byten av redovisningsprinciper.